

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEK

Telefoni uredništva in uprave: 29-92, 29-93, 29-94, 29-95, 29-96 — Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inserate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Junaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva ulica št. 6.

Naše železniške razmere

Neki prijatelj lista nam poroča, da je slučajno listal po »Slovenec« iz leta 1885, in našel, v njem tudi na vozne ređe tedaj obstoječih železniških zvez na Slovenskem. Tedaj je bila za nas najvažnejša proga Dunaj—Trst, ki je veliko tekla po našem ozemlju. Najhitrejši vlak (sjadni vlak v tedanji slovensčini) je tedaj na tej progi vozil od Ljubljane do Maribora 3 ure in 22 minut. Če pa pogledamo današnji vozni red, vidimo, da znaša vozni čas iz Ljubljane do Maribora pri brzovlaku malo manj kot tri ure. Torej v dobrih 50 letih se je hitrost vlakov na naših progah povečala prav malo, kajti 22 minut za 50 let res ni mnogo. Toda, kdor potuje po naših železnicah, opazi še zelo nevspešno dejstvo, da so vozni ređi le na papirju in se jih promet čestokrat ne more držati. Kajti uvedla se je pri nas navada, da hočemo sicer pokazati nove napredke na naših železnicah tudi v voznom redu, kjer napovedujemo nekaj minut krajšo vožnjo, v resnici pa traja zaradi že kar običajnih zamud prav tako dolgo ali pa še dalj, kot prej. V ugledu našega železniškega prometa bi bilo, če bi se raje držali voznega reda, pa čeprav bi izkazovali nekoliko daljši čas v vožnji, kakor pa da imamo vozni red, katerega se ne držimo. Poleg varnosti je gotovo točnost prva odlika redne železniške upravne politike.

Vzrokov za to stanje nam ni treba iskati, saj jih je javnost že tolikokrat slišala, pa tudi sama videla na posameznih postajah. Pa tudi železničarske strokovne organizacije so pravilno pokazale, kje leže vzroki za vse to. Znano dejstvo je, da imajo naše železnice premalo osebja, toda to ne velja za naše železnice v splošnem, ampak predvsem za slovensko ozemlje. Na naših progah je največji promet, imamo veliko dvotirno progo Rakek—St. Ilj, imamo še bolj obremenjeno progo Zidani most—Zagreb. Žal je ta proga še vedno enotirna, pa čeprav je znašal po njej promet po statistiki leta 1935 5,7 milij. brutotonskih kilometrov, na dvotirni progi italijanska-avstrijska meja pa 5,2 milij. brutotonskih kilometrov. Najnovejša številka kaže, da se je število osebja v vsej državi povečalo od leta 1935 do 1936 za par tisoč, pri nas na področju ljubljanskega ravnateljstva pa niti ne za 200.

To pomeni, da so bili sprejeti v železniško službo uslužbenci predvsem v drugih pokrajinskih državah, dočim bi pri nas varnost prometa zahtevala največje povečanje zaposlenega osebja. V pokoj gre n. pr. večje število uradnikov v Ljubljani, toda na izpraznjena mesta ne sprejemajo novih uradnikov pri nas, ampak drugod in je seveda jasno, da niso to vsi Slovenci. Zaradi tega trpi tudi naš promet, kar ni samo v škodo našemu gospodarstvu, ampak tudi rentabilnosti državnega poslovanja.

Poleg tega se stalno pojavljajo tudi težkoče glede materialnih izdatkov v naših krajih, kjer centralizirano vodstvo ne polaga dosti važnosti na redno in smotreno poslovanje železniških naprav in delavnic. Zato je popolnoma upravičena zahteva, da se na potrebna mesta pri naši železnici upravi nastavi dovolj ljudi, da bodo mogli zmagovati promet, da se nadalje dajejo našim železnicam primerne materialne dotacije za njih posle, ker nam drugače preti popolna desorganizacija prometa, ki sloni baš pri železnicah tudi v največji meri na čelu osebja od najvišjih instanc pa do zadnjega čuvaja in delavca.

V naši državi je investicijska delavnost pri gradbi železniških prog še vedno zlatna. Mnogo je bilo krajev, kjer se ni bilo železniških zvez in državna gradbena politika je šla za tem, da z vsemi sredstvi poskrbi za železnice v teh krajih. Pri tem pa so ostali veliki prometni problemi na severu zanemarjeni, kar je seveda imelo zle posledice za železniško službo. Po prevratu je Slovenija dobila v zaključek svojega železniškega omrežja radi nujnih potreb samo dve novi progi: Ljutomer—Gornja Radgona in Rogatec—Krapina, če še ne upoštevamo novega mostu v železniškem vozlu pri Zidanem mostu. Šele leta 1935 se je začela graditi proga št. Janž—Sevnica, ki pa sama nima onega gospodarskega pomena, kot bi ga imela, če bi se izvedla tudi zveza Slovenije z morjem. Nujno je zato potrebno, da pristopimo čimprej k izgradnji zveze Črnomelj—Vrbovsko, katere gradbeni stroški so proračunani na 125 milij. din za dolžino 42 km.

V odličnem državnem interesu je zgraditev dvotirne proge Zidani most—Zagreb. Kot smo že napisali, gre na tej enotirni progi o ogromen promet, katerega osebje drugače ne more zmagovati kot samo z največjim naporom, ki pa ne sme ostati trajen. Baš na tej progi nastajajo velike zamude vlakov, ki postajajo še bolj preteče v primerih izredne obremenitve. Po tej progi gre veliki mednarodni promet, ki je navajen drugačne točnosti. V zvezi s tem je potrebna tudi dokončna ureditev postaje Zidani most. To delo je tem lažje, ker imamo za velik del proge zgrajen že spodnji ustroj in ne bi bile tu potrebne skoraj nobene druge investicije kot nabava in polaganje tračnic poleg razširitve postaj. Investicijska dela na tej progi so proračunana na 85 milij. dinarjev.

Tudi ljubljansko kolodvorsko vprašanje čaka še svoje rešitve. Danes ima Ljubljana ogromen promet. Samo potnikov je bilo v ljubljanskega glavnega kolodvora lani odpravljenih 1.064.353, nadalje pa navadnega blaga 44.451 ton, nimamo pa žal podatkov o prispelih tovorih, ki so znatno večji kot količine odpravljene blaga. Treba bo dati ljubljani najbolj odgovarjajočo rešitev, ki bo tudi izvedljiva.

Iz vsega tega vidimo, kako s številnimi težavami se bori železnice na slovenskem ozemlju. Te težave so postale naravnost kronične. Za naše železnice je potreba preskrbeti dovolj osebja in sredstev, da bodo mogli obravnavati po sodobnih načelih v korist ne samo slovenskemu gospodarstvu, ampak tudi vsej ostali državi z ozirom na velike presežke, ki jih daje promet osrednji upravi. Vidimo pa tudi, koliko investicij je potrebnih, da bo naše železniško omrežje postalo v resnici zaključena gospodarska enota, ki bo odgovarjala vsem zahtevam sodobnega železniškega prometa ka-

Teško bo umakniti tuje prostovoljce iz Španije

Gospodarska navezanost Nemčije na Anglijo

je taka, da ji ne kaže, živeti z njo v sporu

London, 23. okt. AA. Po snočni seji odbora za nevmešavanje je zopet začel popuščati optimizem v Londonu. To pa zaradi teh točk:

1. Grandi je zahteval, da morajo biti vsi sklepi sprejeti soglasno, da bi imeli večji pomen;

2. sovjetski delegat je zopet ponovil svoje posebno stališče o tisti točki angleškega načrta, da se prizna obema strankama značaj vojskujočih se strank;

3. Italija, Nemčija in Portugalska ne marajo sprejeti predloga, da morajo biti ugotovitve komisije, ki bo šla v Španijo, obvezne za vse države v enaki meri.

Tudi Italija naj se sprijazni s stališčem Anglije

London, 23. okt. b. V tukajšnjih poučenih krogih so prepričani, da je nemški poslanik v Londonu von Ribbentrop prišel v Rim po nalogu Hitlerja s posebno nalogo. Trdijo, da je prinesel Mussoliniju Hitlerjevo spomenico. Nemčiji bi bilo ljubo, da se vprašanja glede sporazuma v nevtralnem odboru še bolj ne zapletajo. Nemčija ima zlasti z gospodarskega stališča velik razlog, da se čim prej približa Angliji. Ribbentrop ima nalogo, da na izrazito željo nemške vlade opozori Italijo, naj se izogiba resnih sporov s Francijo in Anglijo, zlasti ko se bo končala španska vojna, kar bo po mnenju Nemčije kaj kmalu. Gospodarski interesi Nemčije so tako veliki, da je skoraj vezana na sklenitev sporazuma z Anglijo. Von Ribbentrop se je večeraj popoldne sešel s italijanskim zunanjim ministrom grafom Cianom, zvečer pa je bil sprejet pri Mussoliniju. V rimskih političnih krogih so prepričani, da je nenaden obisk Ribbentropa v Rimu v zvezi z važnimi političnimi dogodki.

Francoski častniki v Zagrebu

Zagreb, 23. oktobra. AA. Francoski rezervni častniki, ki so se snoči ustavili na potovanju po Jugoslaviji v Zagrebu, so si danes popoldne ogledali v družbi svojih zagrebških tovarišev znamenitosti mesta. Razdeljeni v več skupin, so si ogledali Kaptol, Tržnico — kjer so se posebno ustavili pri raznih narodnih ročnih delih in kupili mnogo spominkov — etnografski muzej itd.

Ob 11.30 je zagrebški pododbor društva rezervnih častnikov in vojakov priredil svojim francoskim tovarišem na čast velik banket. Razen francoskih in jugoslovanskih rezervnih častnikov se ga je udeležilo tudi mnogo gostov, med njimi ban savske banovine dr. Ružič, armadni poveljnik general Jurišič, podban Mihalčič, župan dr. Peleč, divizijski poveljnik general Kostić, francoski konzul in drugi.

Po banketu so gostje odšli na postajo, kjer jih je čakal posebni vlak, in so se odpeljali v Belgrad.

Po španskih bojiščih

Salamanca, 23. oktobra. AA. DNB. Nacionalistično uradno poročilo pravi:

Na asturski fronti so rdeči popolnoma razkropljeni in nacionalistični oddelki sedaj samo čistijo ozemlje in zbirajo vojni material. Tovarna orožja »Zemlje« bo kmalu zopet lahko začela obratovati. Tudi v Lugonesu in v drugih tovarnah se je zopet začelo delo. V južnem delu asturske fronte so nacionalisti snoči prišli do Langrea.

Na aragonski fronti so naše čete zlomile sovražni odpor in zavzele nove postojanke pri cerkvi San Pedro.

Pred Madridom je sovražnik močno napadel pri Majadagona, pa je bil odbit. Naša letala so bombardirala pristanišče Rosas (Taragona) in železniško postajo.

Ob padcu Gijona

Havasov dopisnik še poroča podrobnosti o padcu Gijona: Nacionalisti so vkorakali v mesto med silnim deževjem in kmalu nato je padla na mesto še silna megla. Glavni del nacionalističnih čet je vkorakal v mesto ob 19. uri. Prebivalstvo jih je navdušeno pozdravljalo.

Na jugu mesta se je dvigal 50 m visok plamen, ki je nastal v petrolejskih skladiščih, ki so ga poglala v zrak nacionalistična letala. Sicer pa je bilo voo not po vesolj mirno.

Zjutraj ob 6 se je začelo redno življenje v mestu. Prihajati so začele dolge kolone miličnikov, ki so zapustile svoje postojanke, ker so jih njihovi poveljniki zapustili in zbežali. Škoda v mestu ni posebno velika. Porušenih je nekaj vojašnic in pa cerkev in gledališče ob Degonu.

Salamanca, 23. okt. b. Nacionalisti so doslej zaplenili 140 topov, 456 strojnic in 80.000 navadnih pušk.

kor tudi prinašala največje koristi vsemu državnemu gospodarstvu. Vse te investicije, ki so videti samo na videz tako velike, pa so nujno potrebne in če se najdejo za marsikaj drugega sredstva, se bodo morala najti tudi za slovenske železnice. P.

Rim, 23. okt. c. Von Ribbentrop je prinesel nove Hitlerjeve predloge o razvoju španskega vprašanja, če bi delo v londonskem odboru zastalo.

Fašistična revija »Informazione diplomatica« piše, da je s svojimi zadnjimi predlogi Italija že šla do skrajnih meja popustljivosti in da naj se na to ozirajo zastopniki sovjetske Rusije, Anglije in Francije. Vse, kar se v španskem vprašanju lahko še zgodi, Italije ne more presenetiti.

Italija ne mara komunizma ob Sredozemskem morju

Kairo, 23. okt. c. List »Almistic« objavlja razgovor svojega dopisnika z Mussolinijem. Mussolini izjavlja, da želi z Egiptom živeti v mirnih in prijateljskih odnosih. Z Egiptom bi tudi sklenil varnostni dogovor, kjer bi si obe državi jamčili v istem obsegu. Italijanska politika v Sredozemskem morju sloni na sodelovanju z vsemi sosedi, vendar pa Italija ne misli dopustiti, da bi se kjerkoli ob Sredozemskem morju vgnezdil komunizem.

Anglija se bo še bolj oborožila, da bo imela — mir

London, 23. okt. b. Minister za oboroževanje je imel v Port Castlu daljši govor, v katerem je ponovno poudaril, da bo angleška vlada za vsako ceno izvedla svoj oborožitveni program in da ni izključeno, da se bo ta program še nekoliko razširil. Velikega pomena je, da v nekaterih krogih ne-čeje verjeti v naš sklep, da bomo oborožitveni program izvršili. Poudarjam pa, da se oborožujemo samo za obrambo naše države in da tako podpiramo našo zunanjo politiko, ki mora biti vedno taka, da brani mir. Doklej je Vel. Britanija dovolj močna, da ohrani mir v svetu, je vojna nepotrebna.

Notranji minister sir Samuel Hoare pa je govoril v New Castlu ter dejal, da je neupravičena bojazen pred letalskimi napadi. Sir Hoare je dejal, da se nikakor ne more strinjati z onimi, ki trdijo, da obramba proti letalom ni mogoča. Spomnimo se samo začetka svetovne vojne, ko so prišle napadati podmornice. Prvotno so vsi mislili, da proti njim ne bo obrambe, toda kmalu se je izkazalo, da podmornice ne pomenijo ničesar, ker se je hitro našlo sredstvo, ki jih je uspešno uničevalo. Prav tako bo z letalskimi napadi. Treba bo samo krepke volje in kmalu se bodo našla proti letalskim napadom tako uspešna sredstva, da bodo morske poti, od katerih je odvisno življenje Velike Britanije, povsem zavarovane.

Rdeči pa — upajo

Madrid, 23. oktobra. AA. Havas. Snoči je po radiu v Madridu govoril predsednik Katalonije Companys. Najprej je v imenu Kataloncev pozdravil španski narod in nato rekel, da predstavlja Španijo samo tista vlada, ki je bila ustanovljena na podlagi zakonov in ustave. Oni na drugi strani hočejo prepustiti Španijo tujeim. Po njihovem bi naj Španija izgnila z zemljepisne karte Evrope. Nato je dodal: »Na frontah se opaža razkroj sovražnika. Verjame-mo in upamo, ker imamo boljšo armado, vojni material in morala čet je nedotaknjena.«

Za njim je govoril Negrin, ki je v svojem govoru poudaril neomahljivo upanje v zmago. Mi vsi smo prepričani, da bo naša zadeva doživela zmago-slavje. Izid je izven dvoma. Nekatere tuje države hočejo zapeljati evropsko javno mnenje zato, da bi pridobile na času.

Avtrijski kancler in predsednik ogrske vlade

Budimpešta, 23. okt. AA. (DNB). Predsednik madžarske vlade Daranyi je danes odpotoval na državno posestvo v Babiloni, kjer se sestane z avstrijskim kanclerjem Schuschniggom. Daranyi se vrne v Budimpešto še proti večeru, Schuschnigg pa odpotuje zvečer na Dunaj.

Berlin, 23. okt. AA. Prihodnji teden se sestane v Budimpešti, na podlagi nemško-madžarske kulturne pogodbe od 28. maja 1936, nemško-madž. kulturni odbor. Razpravljali bodo o ukrepih glede na izvedbo te pogodbe, predvsem pa o izmenjavi profesorjev in imenovanju nemških in madžarskih lektorjev.

Varšava, 23. okt. b. Vsi listi poročajo, da je zadnje dni izgnilo 7 Poljakov, ki stalno prebivajo v Gdansk. Pet poljskih železničarjev je odpotovalo v Nemčijo s svojimi družinami na dopust, vendar pa se niso nič več vrnili. Izginili so brez sledu.

Princ Nikolaj Romunski

Bukarešta, 23. okt. TG (Stefani). Brat romun-skega kralja Karola princ Nikolaj, ki se po svoji poroki z meščansko nevesto piše »gospod Branac« in je bil zovolje tuje poroke tudi izgnan v inozemstvo, se je nepričakovano vrnil v Romunijo ter se naselil na svojem posestvu Snagov pri Bukarešti. V prestolnici razlagajo ta nenadni povratek tako, da je treba vsak čas pričakovati spravo med kraljem in njegovim bratom, ki je po vsej Romuniji zelo priljubljen. Sprava v kraljevski rodbini bi bila v zvezi s slovesnostmi, ki so jih te dni priredili na čast prestolonasledniku Mihaelu v Sinaji, kjer je bil mladi princ v prisotnosti inozem-skih vojaških odposlanstev povšan v podporočnika in imenovan za kraljevega častnega adjutanta.

Kakor je znano, se je princ Nikolaj nepriča-kovano z letalom vrnil v Bukarešto ob priliki konference Male zveze v Sinaji konec minlega avgusta. Toda po preteku dveh dni je moral zopet zapustiti Romunijo in je bilo nekaj višjih uradni-kov notranjega ministristva zaradi tega odstranje-nih. Med žrtvami je bil tudi maršal dvora Udu-reanu.

Romunsko odlikovanj C kneza-namestnika

Bukarešta, 23. okt. AA. Rador: Včeraj je bil objavljen ukaz, da se prestolonaslednik vojvoda Mihael dne 25. oktobra prevede v čin poročnika. Z drugim ukazom je vojvoda imenovan za čast-nega adjutanta Nj. Vel. kralja.

S tretjim ukazom pa je Nj. kr. vis. knez na-mestnik Pavle imenovan za poveljnika III. batal-jona obmejnih čet.

Francija se bo pripravila na obrambo svoje prekomorske posesti

Pariz, 23. oktobra. AA. Havas: »Epoque« objavlja o sestanku ožjega ministrskega odbora, ki je večeraj razpravljal o obrambi francoskih mej in kolonij, naslednje podrobnosti:

Kitajsko-japonski spopad je povzročil nepo-sredno nevarnost za Indokino. Pred enim mesecem je Japonska zavzela nekatere otoke v tonkinskem zalivu. Francoski poslanik je zaradi tega v Tokiu uradno protestiral. Na večeršnjem sestanku je kolonialni minister Moutet zahteval kredite za povečanje okupacijskega armadnega zbora v Indo-kini.

Po drugi strani je odhod novih italijanskih oči-delkov v Libijo napravil slab vtis ne le v Egiptu, temveč tudi v Tunisu. Položaj svojih posestev in protektoratov v severni Afriki mora Francija povesčati posebno pozornost, ker se med musliman-skim prebivalstvom pojavljajo nova gibanja. Ni izključeno, da bo zaradi tega obrambni minist-r Daladier v kratkem odpotoval v Tunis in Alžir.

Boji na Daljnem vzhodu

Sanghaj, 23. oktobra. b. Na severnem bojišču so Kitajci zadnje dni dobili znatne okrepitve iz notranjosti Kitajske. Vojaki so dobro opremljeni in tudi izvežebani. Nove okrepitve bodo Kitajci izkoristili za veliko ofenzivo na progi Tiencin-Pukau, kjer hočejo potisniti nazaj Japonce. Japonci uvidevajo nevarnost in pošiljajo nujne okrepitve svojim četam, ki imajo nalogo, da za vsako ceno stro napovedani kitajski napad. Nekaj transportov japonskih vojakov, ki so bili pred Vusungom, da okrepijo japonske sile pred Sanghajem, je bilo ponoči odpremljenih proti severnemu bojišču.

Na šanghajskem bojišču je položaj v glavnem nespremenjen. Krvave borbe za Tasang se še vedno vodijo. Kitajci so doslej odbili vse napade Japoncev. Nekateri položaji Kitajcev neprestano menjajo lastnika, kar zahteva ogromne žrtve. Davi je bil Tasang zopet v rokah Kitajcev in so Japonci ponovno pričeli s hudimi napadi.

Nova trozveza: Nemčija-Italija-Japonska

Tokio, 23. oktobra. AA. Reuter: V zunanjem ministrtvu zanikajo vesti, ki so se razširile o pre-mestitvah japonskih diplomatov v Evropi, češ da so v zvezi s trozvezo, ki se snuje med Nemčijo, Italijo in Japonsko.

List »Nici-Nici« pa poudarja, da je sporazum med Italijo in Japonsko že podpisan. V tem sporazumu so tudi že pogoji, pod katerimi se bo Italija udeležila konference v Bruslju.

Nanking, 23. oktobra. AA. Havas: Sovjetsko veleposlanstvo odločno zanika vesti iz japonske-ga vira, da bi sovjetske čete zavzele nekaj mest v kitajskem Turkestanu. Nasprotno, Japonci hujska-jo muslimansko prebivalstvo proti Kitajski.

Zemunska vremenska napoved za 24. oktober: Toplo in viharno vreme, pretežno oblačno. Tu pa tam dež, posebno na zahodu. V Podonavju bo košava nekoliko popustila, na Primorju bo pa še dalje vladal hud veter, toplota bo znatno poskočila.

Zagrebška vremenska napoved: Porast tem-perature in oblačnosti, lahno deževje. Dunajska vremenska napoved: Viharno s pad-cem temperature, padavine.

Ob 25-letnici osvoboditve Južne Srbije

Malokateri dežela more pokazati tako trdoživno in neizprosno borbo za svojo narodno svobodo, kakor južna Srbija. Ko so se narodi slovanskega juga leta 1912 uprli turškemu gospodstvu, je južna Srbija doprinesla svoj veliki del, da so stari okovi padli. Evropska diplomacija je že borbo samo nevoljno gledala, češ da moti tako lagodno ravnateljstvo, prepričana je bila, da je najbolj prav, če Turki te trmaste slovanske narode ukrote, da bo zopet mir v Evropi. Le slovanski narodi avstro-ogrskih monarhije so s tihim upanjem spremljali težko borbo Črnogorcev, Srbov in Bolgarov.

Ko se je med Srbi razširila vest, da je vojna Turku že napovedana, je vse planilo pokonci. Nihče ni maral biti samo osvobodjen. Vsak je hotel osvoboditi sebe in doprinesiti svoj delež, pa naj bo to tudi življenje, za svobodo svojega naroda. To je bil pohod ponižanih in razžaljenih, narodno in versko prepuščenih, ki je poznalo samo eno veliko smotro: svoboda za domačo besedo, za vero očetov, ki je bila v tujem gospodstvu tolikokrat žaljena in zalezovana, svoboda za svojo zemljo, ki je morala tuja rediti. Kakor ogenj je šla ta misel po vsej Srbiji, zajela je vse stanovne in vsako starost. Otroci in starčki so drveli skupaj, včasih samo napol oboroženi, in še ženske so se jim pridruževale, da bi ne bile zgolj osvobodjene, ampak da bi tudi osvobodile.

V tem narodnem zaletu je prišlo do silnega spopada pri Kumanovem. Napor naroda je bil kronan s popolnim uspehom. Turška vojska, ki je bila tako malo urejena, da je prav za prav komaj vedela, kdaj je popolnoma propadla, se je v divjem neredu razbežala. Srbski vojski je bila odprta pot naprej v carsko Skoplje. Ko je pa vest ob takratnih prometnih razmerah šele po dveh dneh prišla med Slovence, je zbudila silno veselje. »Slovenec«, ki je sicer sprti poročal, je v številki z dne 26. oktobra 1912 takole opisal bitko pri Kumanovem:

»Po srbskem uradnem poročilu se je pričela bitka pri Kumanovem ponoči ob 23. na 24. t. m. in je trajala do večera 25. t. m. Turkov se je bitke udeležilo do 25.000 mož. Dasi so turške krogle žvignale, je srbska pehota, ko so dežele nanjo turške krogle, napadla turške utrdbe. Posebno se je odlikovala srbska artilerija, ki je uničila tri turške eskadronce. Izgube so na obeh straneh velike. Turki so izgubili 5000 mož. Prestolonaslednik je vodil boj v neposredni bližini streljalne črte. Tudi srbski kralj je prišel s svojim generalnim štabom na bojišče. Važna je bitka pri Kumanovem zato, ker morejo zdaj Turki braniti Skoplje le še z ene strani.« Tako na kratko je srbsko uradno poročilo v Belgradu na dan 25. okt. objavilo pomembno zmago. »Slovenec« poročevalce je poročilo dopolnil z naslednjimi vestmi: »Okoli Kumanovega se je bila strahovita bitka, ki se je je na srbski, kakor tudi na turški strani udeležilo po 40.000 vojakov. Bitka je trajala en dan in eno noč. Strahovito je streljala srbska artilerija. Turška konjenica se je v največjem neredu umikala. Srbi so zaplenili 10 brzo-strelnih pušk in veliko municije. Utrube so Srbi osvojili z bajonetmi. V bitki za Kumanovo je padlo mrtvih 5000 Turkov, številno ranjenecv ni še znano. Srbi so izgubili 600 mrtvih in 1300 ranjenecv. Ubita sta bila častnika Živič in Glivič v boju moč z možem. Srbska armada je zelo navdušena. Turki beže proti Skoplju. Srbski kralj je čestital srbski armadi k njeni zmagi. Vojska je priredila na bojišču zadošnico v spomin srbskemu carju

Lazarju in srbskim junakom, padlim ob usodni bitki na Kosovem polju. Arnavti izročajo srbski armadi orožje.«

25 let je minilo od tega. V zgodovini zelo kratka doba. Če pa južna Srbija danes pogleda na ta leta, more pač z največjim veseljem in naravnost srečna praznovati 25 letnico svoje osvoboditve. Tisti, ki so morali pred 25 leti kot otroci skrivati pred Turkom svoje pokoljenje, jezik in vero, so danes državljani velike države, Domovina se jim je razširila na ves najlepši del Balkana. Njihova zemlja, ki je bila pred 25 leti še »turška dražina«, je danes preprežena s cestami, železnicami in telefonom, kakor da se je Turci umaknil iz nje že pred stoletji. Iz svobode izpod Turka je južna Srbija napravila težek in mučen, zato prav tako slaven korak v Jugoslavijo, kjer je bila deležna polnega razvoja. Njenemu slavju se pridružuje vsa Jugoslavija, zlasti pa mi, ki smo pred 25 leti s tolikim veseljem in upanjem spremljali »zmagi krščanskega orožja« na Balkanu.

Belgrad, 23. oktobra. AA. Proslava 25 letnice Južne Srbije bo prišla do izraza tudi v sporedu belgrajske kratkovalovne postaje, ki bo od 25. do 31. t. m. vsak dan ob 13.45 oddajala po eno predavanje o Južni Srbiji (ob 20 in ob 20.15 bo isto predavanje v tujih jezikih) in ob 19.30 po eno predavanje o našem jugu. Postaja bo razen tega poročala iz Kumanovega in Skoplja o proslavi osvoboditve Južne Srbije.

Sklepna seja skupščine in senata

Prejeli smo:

»Ni res, da sem v svojem govoru na seji senata dne 19. oktobra dokazoval, da je za zagrebški sporazum kriva Jugoslovenska radikalna zajednica zato, ker ni že marca meseca nastopila z močno roko ter onemogočila vse sestanke takozvane združene opozicije z dr. Mačković in da sem zahteval močno roko.«

Res pa je, da sem izjavil, da kategorično in z indignacijo zavračam podiktiranje tiska Jugoslovenske radikalne zajednice (»Vremena« in »Slovenca«), da Jugoslovenska nacionalna stranka zahteva jako roko in polne sankcije. Res je, da sem napadel režim Jugoslovenske radikalne zajednice zato, ker je s svojo konkurenco in s svojimi ponudbami gospodu dr. Mačku tiral združeno opozicijo k vse večjemu popuščanju.«

Belgrad, dne 21. oktobra 1937.

Senator Jovan Banjanin.

Dvojna smer v JNS

Zagreb 23. oktobra. m. Tukajšnji »Obzor« poroča, da so v JNS nastopila nova trenja. Pokazali sta se dve struji, ki zastopata čisto različni stališče z ozirom na opozicijski sporazum. »Obzor« pravi, da so se veljaki JNS zedinili v tem, da so sporazum osodili. Ne strinjajo se pa v metodah, ki da jih je treba podvzeti. Nadalje »Obzor« tudi pravi, da tvori eno skupino Jovo Banjanin, ki zahteva ekupno fronto vseh unitaristov, Demetrovič, Svetislav Popović, Ante Kovač, Josip Kvetič, dr. Hanžek in še nekateri njihovi tovariši; v drugi skupini je pa

Najelegantnejši jesenski plašči in površniki

Prvovrstni kroji in blagovi po nizkih cenah

Lukič, Stritarjeva ulica

Z motornim kolesom v smrt

Maribor, 23. oktobra.

Danes popoldne ob 3 se je pripetila na bano-vinski cesti v bližini Selnice ob Dravi tragična smrtna nesreča, ki je zahtevala življenje mladega lesnega trgovca. V smeri iz Maribora se je vozil proti domu z motornim kolesom 32-letni Franc Namestnik, po domače Jurko, sin posestnice iz Zgornjega Boča. Namestnik se je pečal z lesno trgovino ter je prevzemal tudi les za odpravo po Donavi. V Mariboru se je mudil po trgovskih poslih, okrog 3 popoldne pa se je odpravil proti domu in tedaj je dohitel v strmem klancu pred gostilno Goloba proti Hiterju v Spodnji Selnici nek tovorni avto, ki je bil naložen z železnimi travermami in ki je vozil iz Maribora v Dravograd. Ker je avto precej počasni vozil, ga je hotel Namestnik prehiti in je naglo pognal motor navkber. Ko pa se je približal tovornemu avtu na nekaj metrov, je hipoma zapazil, da mu prihaja nasproti po pravilni desni strani dvovprega graničarske straže, ki se je peljala v Maribor. Ker se je bal, da bi se zaletel v konje, je izgubil pri-

sotnots duha in namesto da bi motor zavril, je z naglico zavozil od zadaj v tovorni avto in tresel vanj. Priletel je z glavo s takšno silo v karseroserijo avtomobila, da si je razbil lobanjo in so možgani brizgnili po cesti. Obležal je na mestu mrtvev. O nesreči so bili takoj obveščeni orožniki v Selnici, ki so pozvali iz Maribora komisijo, da je ugotovila dejansko stanje. Ugotovilo se je, da zadene vsa krivda zaradi nesreče samo ponesrečenega Namestnika.

Domači odmevi

Poganski recept

Nemški general Ludendorff, ki se je zagrizel v organiziranje nove nemške cerkve, izdaja v ta namen posebno revijo »Ob svetem studencu nemško moč«. V številki z dne 20. avgusta priporoča to svoje pogansko tudi Jugoslovanom z besedami: »V Jugoslaviji je nasprotstvo proti konkordatu že vedno zelo oestro. Krogi okrog pravoslavne cerkve vedo, kakšno nevarnost konkordat za nje pomeni. Jugoslavija je pravi zgled, kako cerkev narodu povzroči nesoglasje in kako je narod možno ozdraviti le tedaj, ako cerkve — brez ozira na to, kateri sekta pripadajo — zavržejo Kristusov nauk in ako svoje delovanje uravnajo po nemškem božanskem spoznanju.« Tako nam general Ludendorff svetuje, kako naj bi se notranje pripravili, da bi bili manj odporni. Najbolj zanimivo pa je, da jugoslovanski židje, ki sicer nimajo lepe besede za Hitlerjev režim, hvaležjo tega generala Ludendorffa, ki hote ali ne hote izvaja program vseh židov.

Zaupaj, toda glej komu

Nekako pred dvema leti so belgrajski listi objavljali velike oglase, v katerih je neko založniško podjetje pozivalo javnost, naj naroči knjigo »Spomini Jakoba Kasanovec«. V pogojih za naročbo je bilo tudi rečeno, da bo vsak, ki vnaprej pošlje v znak ali v denarju 14 din, prva dva zvezka prejel najkasneje do 1. novembra 1936. Tisti, ki so knjigo zaradi senzacijske obelajajočega naslova naročili in plačali onih 14 dinarjev, se sedaj ob koncu leta 1937 sprašujejo, kaj je s to zadevo, ker knjig ni od nikoder. Eden izmed takih lahkoverničev so v »Vremenu« pritožuje, da je že dvakrat pisal založniškemu podjetju, pa so mu prvi odgovorili: »Pisatelj je zbolel, knjige pa boste dobili pod istimi pogoji do konca novembra 1936; drugi so mu pa odgovorili: »Knjige so v tisku, v začetku februarja 1937 jih boste pa dobili. Sedaj bo pa že kmalu konec oktobra, o knjigah pa ne duha ne sluha. Razočaran naročnik pravi, da bi vsaj to rad dognal, kdo jih je — če jih je.«

Dobra stran centralizma

Poročali smo že o velikem razvoju šolstva v Južni Srbiji. Tudi iz naših poročil o novih cestah so mogli bralci spoznati, da je tudi v tem oziru Južna Srbija deležna velike pozornosti s strani državne blagajne. Danes prinašamo natančnejši pregled stanja prometnih žil v Južni Srbiji, tu sicer po članku, ki je izšel v »Politiki« pod naslovom: Od evropske vojne do danes je Južna Srbija dobila več železniških prog in cest kakor pred osvobojenjem cela stoletja.

Po vojni je Južna Srbija prinesla v novo državo 387 km železniške proge, na katerih pa je bil promet kaj neorganiziran. Danes pa ima skoro 1000 km moderne proge, ozkotirne proge so dolge samo 256 km. Kraji, ki so bili pred nekaj leti skoro nepoznani, imajo danes lično postaje in so v dovršenih zvezah s svojimi središči. Tudi položaj na cestah ni bil nič slabši. Južna Srbija je imela 1918 570 km dobrih in 710 km na pol dobrih cest. Pod »dobrimic« pa si ne smemo predstavljati cest v današnjem smislu, ampak nekoliko boljše ceste, ki so mogle sprejeti malo večji vozovni promet, ni pa govora, da bi bile sposobne za avtomobilsko vožnje. Še slabše so bile zna pol dobre ceste. Vojna pa je še te ceste tako uničila, da se je samo v celokupni dolžini 260 km mogle razvijati z ozirom na kulturno stanje dežele običajni promet. Po vojni so bile najprej popravljene stare ceste, že v prvih letih pa so začeli graditi tudi že nove. In danes ima Južna Srbija že okrog 5000 km novih cest raznih kategorij.

Prave telefonske mreže Južna Srbija po vojni prav za prav ni imela. Kar je bilo, so bile vojaške telefonske linije, kolikor jih je še ostalo, pa še te je bilo treba po vojni prestaviti na druge kraje, da so mogle služiti civilnim potrebam. Danes pa deželo veže 3318 km dolga telefonska proga, ki ima 23.035 km telefonske žice. Število poštnih, brzjavnih in telefonskih postaj se je od leta 1922 povzpelo od 22 na 72.

Proti nepismenosti

Akcija za pobijanje nepismenosti, oziroma za povzdigo pismenosti je po vsem Hrvatskem že dobro razpredena. Tozadevni odbori se ustanavljajo ne samo po deželi, ampak tudi po mestih, o katerih bi človek na prvi pogled mislil, da sploh ne poznajo nepismenosti v večjem obsegu. Tako so se taki odbori ustanovili tudi v Splitu, v Slavonskem Brodu itd. Gibanje je prišlo tudi že v Hrvatsko Zagorje. Na tozadevni seji v Varaždinu, ki jo je vodil znani levičar Rudolf Herceg, so dognali, da je v varaždinskem okraju 21% nepismenih, v čakovškem pa 12%. Sklenjeno je bilo tudi, da ne bo tečajev za nepismene, kakor je bila doslej splošna namera, ampak da bodo poučevali posamezno. Ugotovili so tudi, da je treba pet milijonov dinarjev, da se nauči brati in pisati en milijon ljudi. Zato se bodo obrnili na vse gospodarske organizacije in trdnje še posameznike, da bi s prispevki omogočili izvedbo teh načrtov. Nekaj zagrebški gospodarstvenik je že daroval v ta namen 30.000 din. Po dosedanjih podatkih bi bilo treba v »banski Hrvatski« naučiti brati in pisati 400.000 ljudi, v Dalmaciji 250.000, v Bosni 400.000 Hrvatov katoličanov in 450.000 muslimanov.

Stavbne parcele

za zidavo 4 nadstropnih hiš v sredini mesta po ugodni ceni setakoj prodajo. Naslov v upravi Slov. pod št. 16957

Streljanje v Sokolstvu

Pod tem naslovom je »Jutro« dne 23. oktobra 1937 objavilo sledeče:

»Jutrišnja nedeljo ob 8 bo imelo telovadeče članstvo in moški naraščaj Sokola I. Tabor na vojaškem strelišču na Dolenski cesti prvo vajo v ostrem streljanju. Tako se glasi kratko društveno obvestilo o tem dogodku, ki pa je take važnosti, da je potrebno o njem izpregovoriti par besed.

Sokol I. Tabor je kot prvo društvo v ljubljanski sokolski župi uvedlo to panogo sokolskega sestava v svojo vzgojno metodo. Doslej smo slišali le o strelskih družinah, o streljanju v Sokolu se doslej ni mnogo slišalo, vsaj v naših krajih ne. Lansko poletje je prednjaški zbor sklenil uvesti v oddelke članstva in naraščaja pouk v streljanju. Društvo je ta pouk organiziralo na svojevrsten, sokolski vzgojni metodi ustrežajoč način. Ni ustanovilo novega oddelka, temveč je v vadijskem zboru poverilo dva člana rezervna oficirja, ki sta pričela z vadbo. Vadilo se je vso zimo in pomlad v okviru redne telovadbe: sestav puške, teorijo streljanja in praktično streljanje s sobno puško. Do poletja so se telovadci usposobili toliko, da so pripravljene izstreliti prve ostre naboje.

Za našo javnost je streljanje v Sokolstvu novost, novost pa je tudi za naše Sokolstvo, ki v množici telesno vzgojnih panog doslej streljanju ni moglo posvetiti potrebne pažnje navzlic temu, da jo je uvedel Tyrš še v času svojega življenja. Duh časa, potrebe narodne obrambe, v zvezi z izvrševanjem zakona o obvezni telesni vzgoji, pa so oživele tudi vaje z orožjem, končno tudi v streljanju, ki bolj kakor ostale panoge telovadbe

vzbujajo pri telovadcu zavest sile, moškosti, odgovornosti za obrambo zemlje. V nedeljo bo storjen prvi korak, v teku zime se pa pouk v streljanju uvedel v vsa društva ljubljanske in tudi ostalih žup. Zato je to velik dogodek za Sokolstvo in vso narodno javnost. Vse pripadnike Sokola in Sokolstvo naklonjeno javnost bratsko vabimo, da kot gledalci prisostvujejo k tej prvi strelski vaji. Odhod na strelišče bo skupen izpred Tabora ob 7. uri. Zdravilo

Stalin pobija Ljeningov rod

V enem letu 808 na smrt obsojenih, — vsi z vzrokom

Kravage priprave za proslavo dvajsetletnice revolucije

Varšava, 23. oktobra. TG. Iz Moskve poročajo, da se sovjetska vlada trudi, da bi s čiščenjem vseh »nasprotnikov« končala vsaj do 7. novembra, ko bo sovjetska Rusija slavila 20 letnico novembrske revolucije 1. 1917. Če bi to ne bilo mogoče doseči, pa mora biti vse očiščeno vsaj do volitev, ki so napovedane za mesec december. Sovjetska sodišča imajo torej sedaj mnogo posla, da se prevalljo skozi vse procese, ki jih je zadnje Stalinovo čiščenje nakopilo. Trenutno je na dnevnem redu 93 procesov po raznih delih sovjetske države.

Sovjetsko časopisje je napisalo »statističen pregled« o sodniških razpravah, ki so se v dobi zadnjega čiščenja končale s smrtnimi obsodbami. Avgusta meseca 1936, torej pred dobrim letom dni, je bil sklovit proces proti Kamenevu, Zinovjevu in tovarišem. S tem je Stalin uvedel svoje zadnje čiščenje. Od takrat pa do danes je bilo obsojenih na smrt in ubitih vsega 808 obtožencev, med njimi, kakor znano, tudi maršal Tuhačevski. 52 obtožencev je bilo obsojenih na smrt zaradi »protirevolucionarnega delovanja« in »vohunštva« v prid neke tuje države, 414 jih je bilo umrlih zaradi »uničevanja sovjetskega železniškega prometca« v prid Japoncem, 4 so našli smrt zaradi splošne obtožbe, da so »svirali sovjetsko gospodarstvo« z njegovim napredku, 126 jih je bilo obsojenih na smrt in ustreljenih, ker so »uničevali žitne zaloge« po državnih žitnih skladiščih in po kolektivnih kmetijah, 28 so jih sovjetske oblasti ustrelile, ker so »uničevali sovjetske industrijske naprave«, 9 pa, ker so »uničevali železniške proge«, 28 jih je šlo v smrt, ker so jim sodišča dokazala, da so »zastupljevali delavske otroke«, 21 pa zaradi tega, ker so se pregrežili s »kapitalističnim in separatističnim rovarjenjem«, 35 je bilo takih, ki so »uničevali izdelke po državnih tovarnah za orožje in municije«, 10, ker so »uničevali tovarne za izdelovanje avtomobilskih vozil«, 18 pa, ker so »požigali državno lastnino«.

Andjelinovič s svojo družbo. »Obzor« trdi, da se tudi dr. Kramer nagiba na Andjelinovičevo stran. Najbolj zanimivo pa je, tako pravi »Obzor«, da se z Banjaninom ne strinja niti Boško Jevtič, niti Živkovič, toda ne iz idejnih razlogov, temveč iz čisto osebnih. Sicer pa, da je njim zgolj za to, da bi v novem položaju vodili. Če pa tega ne bodo mogli, se bodo pa vrnili k stari taktiki.

Šah

Belgrad, 23. okt. m. V Slavonskem Brodu bo jutri redni občni zbor Jugoslovenske šahovske zveze. Občni zbor bo vodil predsednik zveze Stevan Čirič, skupščinski predsednik. Udeležili se ga bodo delegati iz Belgrada, Zagreba, Ljubljane, Maribora in drugih mest. V zvezi z občnim zborom bodo odigrali nekoliko šahovskih partij. Državnim prvak in mojster Vasja Pirc bo odigral veliko simultanko.

Prosvetno društvo v Belgradu

Belgrad, 23. okt. m. V sredo, 27. t. m., bo imelo tukajšnje Prosv. društvo svoj redni občni zbor. Občni zbor bo ob 8 v dvorani v Krunski ulici. Udeležba za člane obvezna.

Ljotičevci

Belgrad, 23. okt. m. 6. novembra letos bo imel sestanek glavni odbor fašističnega pokreta »Zbor«. Na sestanku bodo člani glavnega odbora razmotrivali o načinu borbe, ki jo bodo načeli povsod proti opozicijskemu sporazumu, ki so ga sklenile bivše tri srbijanske stranke z bivšo SDK.

Osebnosti

Belgrad, 23. okt. m. Z odlokom bana dunavske banovine je postavljen za arhivskega uradnika X. skup. v bolnišnici za duševne bolnezn v Kovinu Bogdan Kuhar, uradniški pripravnik iste bolnišnice.

Belgrad, 23. okt. m. Na filozofski fakulteti tukajšnje univerze je bil diplomiran iz filozofskopedagoške skupine Zmagoslav Konečnik, sin Viktorja K., strojevodja državnih železnic v Mariboru.

Belgrajske vesti

Belgrad, 23. okt. m. Danes dopoldne je sprejel knez-namestnik Pavel novo imenovanega ameriškega poslanika na našem dvoru Arthurja Blitz-Lena v avdienco. Ob tej priliki mu je poslanik izročil svoja pooblastila.

Belgrad, 23. okt. m. Zagrebški metropolit in prvi podpredsednik sv. sinoda Dositej je danes popoldne obiskal pravoslovno ministra Simonoviča ter ob tej priliki vrnil obisk, ki mu ga je ta napravil pred dobrim tednom.

Belgrad, 23. okt. AA. Plavalno prvenstvo Evrope za leto 1938 bo prihodnje leto od 6. do 13. avgusta v Veliki Britaniji. Določeno je, da se teh tekem udeležijo tudi Jugoslovenska plavalna zveza s svojimi najboljšimi plavalci. V zvezi s tem tekmovanjem je angleški konzul v Belgradu izročil ministru za telesno vzgojo ljudstva načrte in podatke angleškega odbora za prireditve tega prvenstva. Potrebna sredstva za udeležbo naših plavalcev na tem tekmovanju bo poskrbelo ministristvo za telesno vzgojo ljudstva.

Kongres mladine JRZ

Govoril na predsednik vlade

Belgrad, 23. okt. m. Jutri bo prvi kongres mladine JRZ. Dopoldne bo na športnem igrišču BSK zbor mladine. Zborovanje bo otvoril in vodil predsednik glavnega odbora mladine JRZ dr. Rogič. Takoj po otvoritvi bo podal besedo predsedniku glavnega odbora JRZ dr. Stojadinoviću, predsedniku kr. vlade in zunanjemu ministru, ki bo imel govor, v katerem se bo dotaknil vseh notranjepolitnih vprašanj. Dr. Stojadinović bo izročil mladini JRZ tudi zastavo. Zastavo bo izročil sedanjemu predsedniku glavnega odbora mladine JRZ dr. Rogiču, ta pa zastavonoši. Po sestanku se bo razvil po mestu velik spreved, ki se bo pomikal po Ulici Miloša Velikega do predsedništva vlade, kjer bo vsa mladina defilirala pred dr. Stojadinovićem. Popoldne ob 4 bo v prostorih glavnega odbora JRZ prvi kongres mladine JRZ, na katerem bo izvoljen novi glavni odbor. Na kongres je že nočoj prišlo nad 5000 članov mladinskih organizacij JRZ, glavno udeležbo pa pričakujejo jutri zjutraj med 5. in 8. uro zjutraj. Pričakuje se, da bo na prvi kongres mladine JRZ prišlo nad 15.000 članov. Iz Slovenije je napovedanih 550 zastopnikov.

Milijoni

so ohranili zdravje svojih zob; vzemi tudi Ti

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

Jubilej najstarejšega naročnika „Slovenca“

Simon Jovan - 90 letnik

Jutri, 25. oktobra, obhaja devetdeseti rojstni dan g. Simon Jovan, ugledni krojaški mojster iz Št. Vida pri Ljubljani, znan po vsej bivši Kranj-

ski in preko njenih meja. Bil je prvovrsten krojač, delal je obleke zlasti duhovnikom, med njimi petim škofom. Danes je naš jubilar najstarejši šentvidčan in živa pričča šentvidske zgodovine od časa šentvidskega župnika in pesnika Blaža Potočnika, ustanovitelja šentvidske Čitalnice, ki še danes širi ljudsko prosveto v Št. Vidu. — Ker je g. Šimen tudi naročnik in zvest bralec »Slovenca«, odkar list izhaja — še danes ga prečita vsak dan od »Poština plačana v gotovini« pa do »Urednik Viktor Cenčič« —, je prav, da se tudi naš list spomni zasluženca moža, ki je gotovo najstarejši naročnik »Slovenca«.

Rodil se je Simon Jovan v šentvidski občini na Glinci. V mladih letih je bil cerkovnik pri Blažu Potočniku. Krojaške obrti se je izučil v Gradcu. Nad šestdeset let se je udeleževal v vsem javnem življenju v Št. Vidu, pri požarni brambli, v občinskem odboru, bil je večkrat predsednik in odbornik Blaž Potočnikove Čitalnice, ob njegovi šestdesetletnici ga je Čitalnica imenovala za častnega predsednika. Odlikovan je bil z redom sv. Save 5. stopnje. Sedaj je g. Jovan še edini živeči član Čitalnice od njene ustanovitve.

G. Simon Jovan je bil vedno vzor krščanskega moža in očeta. Še danes je pri 90. letih vsak dan ob 6. zjutraj v cerkvi. Kljub svojim letom je še sedaj duševno in telesno krepak in čil. In da bi tako ostal, vesel in dovipen, in se v družini svojega sina g. Maksa v krogu svojih tako dragih mu vnukov pomlajeval, to mu želimo in kličemo: Šimnov ata, na mnoga leta!

V pomoč po toči oškodovanim

Nabiralna akcija lepo uspeva

Od vseh strani in od vseh slojev prihajajo podpore - Lepi darovi slov. industrije - Velike podpore banske uprave

Leto za letom napravljajo v Sloveniji vremenčke neizogibne škoda. Prav gotovo pa ne pomnimo tako strašnega leta, kakor je bilo letošnje, ko je toča, združena z nalivi, nevihtami in povodnjami, napravila na razmeroma majhnem slovenskem ozemlju okrog 60 milj. din škode. Naš kmet si bo zapomnil to črno leto, katerega posledice v prizadetih krajih niti v prihodnjih letih še ne bodo zginile. Ni ga skoraj okraja, ki letos ne bi trpel. Vprav strašno pa je bil prizadet novomeški okraj, v katerem je toča napravila nad 12 milj. din škode. Od 4-5 milj. škode pa so utrpeli okraj Šmarje pri Jelšah, Krško, Ljubljana in Ptuj. Po povodnjah je zlasti trpel lendavski okraj, v katerem je voda napravila nad 3 milj. din škode. Razumljivo je, da je pomoč za vse te okraje nad vse potrebna.

Obsežna nabiralna akcija

Poleg drugih virov, iz katerih naj bi dobili prizadeti kmetje prvo pomoč se je osnovala tudi pomožna akcija pri banski upravi. G. ban dr. Marko Natlačen je s posebnim pozivom na prebivalstvo Slovenije potikal na usmiljena srca, v prepričanju, da se bomo vsi radevolje odzvali. Poleg osrednjega pomožnega odbora akcije na banski upravi v Ljubljani, so se v nekaterih okrajih osnovali še pomožni odbori za nabiranje prispevkov. Prav tako sta oba škofijska ordinariati v svojih območjih uvedla nabiranje darov po župnijah in posekalo so celo gasilska društva pristopila k tej akciji. Tudi občine in šole so na mnogih krajih začele s pobiranjem prispevkov, samostojno pa so se odzvale številne industrije, hranilnice in dobrotniki posamezniki. Prvi prispevki so se pričeli stekati pri hranilnici Dravske banovine v Ljubljani že v avgustu, bolj uspešen pa je bil mesec september. Akcija za zbiranje prispevkov za pomoč po toči in uimih oškodovanim kmetovalcem je sedaj v polnem teku in dan za dnem se oglašajo dobrotniki, tako posamezniki kakor tudi organizacije in društva z darovi. Tudi podpore v naravi, zlasti v živilih, so številne ter jih prejemajo okrajna načelstva zlasti sedaj, ko je letina pospravljena.

Številni dobrotniki

Kljub temu, da sedaj nikakor še ni mogoče določiti, koliko bo znesla vsa akcija, je vendar nad vse razveseljivo dejstvo, da se je že doslej v ta namen zbralo pri hranilnici Dravske banovine v Ljubljani nad 154.000 din. Med posamezniki, ki so takoj v začetku akcije dali lep zgled, moramo omeniti veliki dar ministra za notranje posele dr. Antona Korošca, ki je akciji nakazal 10.000 din, in dar bana g. dr. Marka Natlačena. Zelo lepo uspeva nabiranje prispevkov v obeh škofijskih, Ljubljanski škofijski ordinariati, ki sproti pošilja nabrane prispevke, je doslej poslal akciji že 60.000 din. Ordinariati lavantinske škofije pa je sporočil, da nabiranje darov po župnijah nad vse lepo napreduje in da lavantinska škofija nikakor ne bo zaostala za ljubljansko. Tudi zbiranje darov pri okrajnih načelstvih se je lepo razvilo, pri čemer se je nad vse lepo odrezal gorenjski kot, ki je doslej po okrajnem načelstvu v Radovljici poslal že 17.428 din. Za njim pridejo celjski okraj s 5400 din, brežiški 4689,50, laški 4029, litijski 3900, kranjski 3662,50, črnomaljski 2192 in šmarnski s 1495,50 din. Zneske pod 1000 din so tudi že poslali lendavski, ljutomerski in dravogrski okraj, dočim se v ostalih okrajih zbirke nadaljujejo.

Slovenska industrija

Tudi naša slovenska industrija, ki se dobro zaveda, da je predpogoj blagostanja in napredka industrije kupna moč kmečkoga prebivalstva, je

Polpore banske uprave

S svoje strani je tudi banska uprava, ne da bi načela fond, ki ga zbira pomožna akcija, storila kar največ za pomoč krajem, ki so bili oškodovani po naravnih nezgodah v letošnjem poletju. Tako je ne glede na to, da je s prav posebno pozornostjo omogočila številna javna dela zlasti v krajih, ki jim je napravila toča škoda, tudi gmočno podprla prizadete kraje. Dočim so prizadeti prebivalci v mnogih primerih dobili iz javnih deli delo in zaslužek, ki jim je bil tem bolj potreben, ker so jim bili uničeni pridelki, so okrajni in občinski dobili denarna srdstvae, s katerimi so mogli priskočiti na pomoč tistim, ki jih je nesreča najhujše zadela. Doslej je banska uprava razdelila že skoraj 450 tisoč dinarjev podpor, pri čemer je nakazala iz bednostnega sklada 235.000 din, iz banovinskega rednega proračuna pa 218.000 din. Večje zneske od tega denarja so dobile občine Videm-Dobrepolje, Kostranjevica, Sv. Križ pri Kostranjevici, Smihel-Stopiče, Žužemberk, Zavrch pri Ptujem okraju, Sedlarjevo, Podčetrtek, Pilštanj, Kozje, Sv. Peter pod Sv. gorami in lendavski okraj.

Nabava semen

Ker je v po toči prizadetih krajih ne le uničena letina, ampak primanjkuje tudi semena za žitarice in druge pridelke, je banska uprava za nabavo semen v po toči prizadetih okrajih razdelila 300.000 din. Glede na obsežnost po toči in povodnjah prizadetega ozemlja so bili denarni prispevki, ki so jih prejela okrajna načelstva za nabavo semen od banovine, razdeljeni v sledečem razmerju. Gornji grad 6000 din, Kamnik 15.000, Kočevje 30.000, Konjice 5000, Krško 50.000, Ljubljana 10.000, Maribor desni breg 25.000, Novo mesto 86.000, Ptuj 8000, Šmarje pri Jelšah 50.000 in Škofja Loka 15.000 din. Na ta način je omogočila banska uprava, da okrajna načelstva oskrbe najbolj prizadete kmete s semenskim žitom. To je važno zlasti radi tega, ker bi sicer obstajala nevarnost, da bi kmetom v prihodnjem letu ne bilo mogoče niti posejati obdelane zemlje, kar bi povzročilo, da bi se strašne posledice toče usodno odražale celo v prihodnjem letu.

Razumljivo je, da niti banovina sama, niti prispevki vse Slovenije ne bodo mogli nadoknaditi velikanske škode, ki so jih letošnje naravne katastrofe povzročile slovenskemu kmetu. Razveseljivo pa je dejstvo, da se je ob tej veliki nesreči popolnoma izkazalo dobro in usmiljeno srce našega Slovence, ki je kljub temu, da sam ne živi v izobilju, z razumevanjem in ljubeznijo priskočil na pomoč. Prepričani smo, da bo to složno pomoč še prav posebno dokazala vedno bolj uspešajoča pomožna akcija, ki nam bo dala izpričevalo, da v hudih trenutkih znamo s složnim delom in nesebičnim požrtvovanjem pomagati drug drugemu iz etiske.

Solnce! - Morje! - Split!
Novootvorjeni Pension NADA - Batvice
30 dnevno bivanje do aprila 1000 Din

40 let dela

Pretekli teden je obhajal 60letno rojstva in 40 letnico dela v stari Pollakovi tovarni v Ljubljani, sedanji »Indusc«, g. Franc Zorman. Jubilar se je rodil 19. oktobra 1877 v Podbrezjah na Gorenjskem. Po končani ljudski šoli se je g. Zorman šel učiti usnarstva k tврdki Mally v Tréžih. Po učni dobi je vstopil v Pollakovo tovarno kot pomočnik. Po končani vojaški službi se je takoj zopet vrnil v Pollakovo tovarno. Kmalu nato se je poročil z ženo Lenko, s katero živi še danes v srečnem zakonu. Rodilo se jima je 14 otrok, od katerih jih živi še devet, 4 fantje in 5 hčera. Skrbnemu očetu se je posrečilo, da je vsem otrokom oskrbel dober kruh in gotovo eksistenco. Najmlajša hčerka pa še vedno pomaga doma svoji materi. Stiri hčerkice, ki imajo razen najmlajše že svoj zaslužek, se prav pridno udeležujejo pri Prosvetnem društvu v Mostah G. Zorman stanuje sedaj v svoji lastni hišici v Mostah št. 150 na Zaloški cesti. Hišico je sezidal s prihranki od zaslužka. Zorman se vedno zanima za dnevne dogodke in vsak dan zvesto prečita »Slovenca«. G. Zorman je še čil in zdrav ter je v polnem veselju praznoval ta dva svoja pomembna jubileja. Upamo, da se ga bo za 40 letno zvesto delo spomnilo tudi podjetje, kar v polni meri tudi zasluži. Jubilaru želimo, da bi še mnogo let preživel v zadovoljstvu in ob hvaležnosti svojih otrok.

Misijonska proslava

v novi frančiškanski dvorani bo danes dvakrat: za mladino dopoldno ob pol 11, za širšo javnost pa zvečer ob 20. Spored je naslednji:

Dopoldne: 1. Govor p. Krizostoma Sekovaniča OFM. 2. Fr. Kunstelj: Gospod, pokliči delavce! Deklamira gdč. Zora Pelanova. 3. Nastop Lichtenurnovega zavra: a) Pozdrav misijonskim prijateljem. b) Misijonske lučke pozdravljajo misijonski križ. Simbolični prizor. c) Male slovenske misijonarke. Otroška enodejanka. 4. H. Faffin: Za misijone! Misijonska igra v dveh dejanjih. Režija: dr. Franc Bajc.

Zvečer: Isti program, razen da govori g. univ. prof. dr. Lambert Ehrlich in da akad. cerkveni pevski zbor zapoje štiri misijonske pesmi.

Vstopnina za dopoldansko prireditev 2 din, za večerno pa 10, 8, 6, 4 in 2 din.

Cesta Ljubljana-Št. Vid

Dne 21. t. m. je bilo končano polaganje tlaka iz drobnih kock in otvorjen redni promet na progi Ljubljana-Št. Vid. Dvoletni rok za tlakovanje s kockami je bil določen za mesec julij 1938. Iz tega je razvidno, da sta podjetje »Slograd«, kakor tudi cestna uprava ukrenila vse, da se čimprej konča približno 3200 m dolgo tlakovanje s kockami. V razveseljivo kratkem času — skoro 9 mesecev pred dovršitvenim rokom — je bilo to delo dovršeno, za kar gre merodajnim činiteljem vse priznanje.

V kolikor smo poučeni, bodo vsa pripravljala dela že to zimo končana, tako da prestane za drugo leto samo še betoniranje cestišča v dolžini približno 1,3 km in dovršitev manjših vzporednih del. Preložitve prometa bo spomladi reducirana na minimum in vsa dela bodo končana tako, da se bo v začetku maja že zopet vršil normalni promet.

Kakor smo zvedeli, se namerava tudi cestna železnica prilagoditi postopoma novi cesti, tako da je pričakovati skorajšnje dovršitve obcestnih delov te proge, kar bo vsakega velika pridobitev za Ljubljano in Št. Vid.

Automobilska nesreča

Ni še minilo 14 dni, ko je »Slovenec« poročal o železniško-avtomobilski nesreči v Soboti. Pred par dnevi pa se je pripetila druga avtomobilska nesreča blizu Lendave, ki pa je bila po učinku in materialni škodi veliko večja od železniško-avtomobilske nesreče v Murski Soboti.

Luksuzni avto tvrde Lebovič iz Zagreba je vozil od Čakovca proti Lendavi. V obratni smeri pa je vozil tovorni avtomobil, ki vozi premog od Sv. Martina na Muri v Medmurju. Zaradi jutranje megle, ki se je razprostirala nad pokrajino, soferja nista opazila nasproti prihajajočega avtomobila. Tako sta nedaleč od Lendave oba avtomobila s tako silo treščila skupaj, da je luksuzni avto popolnoma uničen. Dva potnika, ki sta bila v luksuznem avtomobilu, sta težko ranjena, sofer pa je zgubil desno oko. Ponesrečence so takoj spravili v bolnišnico v Čakovec, kjer so jih takoj operirali. Na kraj nesreče je dospela komisija, ki je baje dognala, da je nesrečo zakrivil sofer tovornega avtomobila.

Razstava del bratov Šubicev

Preteklo je več kot pol stoletja, odkar visi velika večina del Janeza in Jurija Šubicev na svojih mestih, v oltarjih in na cerkvenih stenah, na stropih javnih zgradb, kot je Narodni muzej, in v privatnih zbirkah. Mnogo prvotne svežosti in bleksa so v teku tega časa njuna dela izgubila, tu pod vplivom atmosferskih razmer, zlasti vlage, tam zaradi prahu, dima, saj itd. Da bi razstava obeh Šubicev čim bolj dosegla svoj namen, je bilo potrebno ves material podvreči vestni in strokovnjaški skrbi restavracije. Že več kot tri tedne sta prof. Mirko Šubice in prof. Matej Sternen zaposlena z restavracijo zbranih del. Izpod pogostoma že kar debele skorje prahu, dima, saj in drugih snovi prihajajo na dan barve v prvotni svežosti, take, kakor so jih gledali naročniki teh del v trenutku, ko so nastala in marsikje ljudje ne bodo hoteli verjeti, da so to iste podobe, ki so jih odseku svoj čas za razstavo posodili. Ob tej priliki pa se bo tudi okrepila slikarska podlaga, da bodo po zaključku razstave in po povratku na svoja prava mesta zopet lahko kljubovale zobu časa. Razstava del bratov Šubicev, ki se bo odprla v nedeljo, dne 7. novembra, pomeni torej tudi zaradi njih restavriranja važen dogodek.

Gospodi finega okusa

Zadnja beseda sodobne čevlarske tehnike so ti na rom šivani čevlji iz prvovrstnega materiala v črni in rjavi barvi z raznimi vzorci. Cena samo

Din 169.- in 199.-

Bata

Na Jesenicah je zagorel nov plavž

Na zgodovinskih tleh železarstva, kjer sega železarska obrt do 3000 let nazaj in kjer je v zgodovini zagorelo in ugasnilo veliko plavžev, je bila te dni zakurjena nova moderna topilnica

Jeseniška železarska podjetnost in z njo vsa naša Gorenjska praznuje svoj veliki gospodarski praznik. Z upostavitvijo plavžarskega obrata se jeseniške železarnice uvrščajo v vrsto prave in polne kovinarske industrije v državi. Ta važen dan ne pomeni samo velike gospodarske pridobitve Slovenije, nego pomeni korak naprej na polju vse jugoslovanske proizvodne sile in to tembolj, ker je to delo uspeh bistva vsega napredka ljudstev in narodov — uspeh privatne podjetnosti in volje. Jeseniški plavž — kot topilnica — sicer ne pomeni nobene novosti, ker so po naših krajih obratovali številni kmečki plavži in številne topilnice že pred mnogimi stoletji, da celo pred tisočletji. Zadnji tak plavž v naših krajih je bil pogasjen pred 30 leti na Javorniku. Ta plavž je bil zgrajen v dobi, ko je bil lastnik javorniških fužin poznani Ziga Zois, čigar sorodnik Mihael Angelo Zois je po ustanovitvi Kranjske industrijske družbe leta 1869 postal njen prvi predsednik. Ob tej priliki in ob tem važnem datumu v naši železarski podjetnosti bo prav, če zberemo nekaj podatkov iz razvoja železarske obrti in industrije v preteklih dobah in da pogledamo delo in pomen naše železarske podjetnosti, saj je železarstvo vedno bilo in je prav danes zopet tisti del gospodarstva, okrog katerega se vrtil ves svet. Železarstvo je tudi tisto, po katerem merijo narodi svojo vrednost in svojo moč, zato je praznik jeseniške industrije tudi važen podarek naše narodne delavnosti in naše moči.

in s hribov dol je prišla tudi naša jeseniška železarska delavnost — korak za korakom z izpopolnitvami v tehniških postrojenjih. Prevoz rude je bil skoro nemogoč, zato so topili kar ob rudokopih, veter niso mogli nadomestiti, zato so bili vezani na hrube; a polagoma so iznašli mehove in bilo je potem že vseeno, kje stoji plavž. Začeli so uporabljati vodno silo in fužine so bile bolj prikladne ob vodah ob vznožju hribov. Železarska obrt je veljala kot domača obrt in so topili sprva le za lastno potrebo. Ena peč je imela več lastnikov, ki so se imenovali fužinarji. Železarska obrt je veljala že v davni dobi za viteško obrt in je neko prednost obdržala skozi vso dobo. Fužinarji in knapi so bili prosti vojaščine. Leta 1381 je bila v dolini poznana samo ena fužina, ki je stala ob izlivu Ukove v Savo. Pri Savekih jamah pa so obratovali trije plavži. Sele leta 1538 so se takratni lastniki Bucelliniji preselili v dolino. Za Bucellinijev, ki so prišli iz Italije kot navadni fužinarji, je železarstvo na Jesenicah cvetelo. Njihov ugled je vidno rasel in so si pridobili plemstvo ter grofovski stan. V tisti dobi je bila na Jesenicah zgrajena tudi lastna tovarniška cerkev na Savi, župnijska cerkev pa že leta 1523. V začetku 17. stoletja je začelo tu železarstvo propadati. Okrog plavžev so bili gozdovi že precej izsekani in prišlo je primanjkovali oglja. Leta 1766 sta bila jeseniška fužina in plavž na dražbi. Obrat je kupil Ruard. Skupno je delalo takrat v obratih na Jese-

najdemo Bucellinije, potem leta 1616 Posarellije, ki so dobili naslov pl. Javornik, kakor prej Bucelliniji pl. Reichenberg (Savske jame). Leta 1722 je kupila posest Marija pl. Moskon, leta 1752 pa že Mihael Angelo Zois. Takrat je na Javorniku obstojala ena peč in dve fužini ter je bilo zaposlenih nekaj nad 250 delavcev. Javorniško jeklo je imelo takrat velik sloves, k čemur je pripomogla odlična ruda z Zelenice. Njemu je sledil njegov sin, poznani mecen in učenjak Ziga Zois. V tisti dobi je gorenjsko železarstvo veliko trpelo. Pojavila se je konkurenca švedskega in ruskega železa ter zaporedne zasedbe kraja po Francozih ter večne revizije in kontribucije. Po smrti Zige Zoisa so bili lastniki železarne in železne trgovine njegovi sorodniki vse do prevzema obratov po KID l. 1869.

V Starih Fužinah v Bohinju

V Starih Fužinah v Bohinju so kopali rudo že leta 1004, ko je Henrik II. podaril Bohinj in Bled biskupski škofiji. Fužina v Bistrici se omenja sele leta 1540 na Pozabljenem leta 1562. Zelezo so tovorili preko 1287 m visokega sedla Podbrdo, preko Bače, mimo Sv. Lucije ob Soči v Gorico in Trst. Bohinjski železarski obrati so morali biti veliki, kar je razvidno iz števila delavstva, ki ga je bilo leta 1738 nad 1000. Leta 1562 so stvorili v Italijo 11200000 kg železa ali celih 1120 vagonov, kar je zneslo 57.000 konjskih tovorov po okrog 300 kg. Iz teh števil lahko sklepamo, kako močna je bila v Bohinju železarska obrt že pred skoraj 400 leti. Ležišča žlindre najdemo še pri Ravnah, v Brodu, pri Mostem, ob vodi pod Rudnico. Vsi ti obrati pa za Valvazorja niso več obstojali, ostanki žlindre pa pričajo, da so bili tudi ti obrati precej veliki. Železarstvo v Bohinju pa je zaradi neugodnih gospodarskih razmer, radi drage proizvodnje, radi upostojenosti gozdov in tudi radi nediscipliniranosti delavstva pričelo hitro propadati. Leta 1738 je bilo v teh železarnah in rudnikih zaposlenih še 1000 delavcev leta 1811 že samo 386, leta 1812 pa samo še 242. Leta 1869 je obrat prevzela KID in jih skušala še obdržati. Leta 1890, dne 7. oktobra, je fužina pogorela in s tem je železarstvo v Bohinju zamrlo. Tam so delali večinoma žico. Za Bucellinijev se omenjajo tudi fužine v Mojstrani. L. 1604 so Bucelliniji prodali polovico deležev na Plavžu in v Mojstrani nekemu Bouoniju, leta 1623 jih je baronica Eggerberg prodala Bernardiniju. L. 1660 je fužine v Mojstrani kupila rodbina Lucatelli. Ziga Zois je te obrate prodal Ruardu, ki pa jih ni več držal v obratu.

Kladiva v Radovni se prvič omenjajo l. 1571, ko je tu imel malo topilnico Peter dela Grotta. Obrat v Radovni je bil zvezan z javorniški fužinami in je prišel skupno z njimi v last KID. V bližini pritoka Gozdašnice, malo od mostu v Mostah pri Zirovnici, so najdeni sledovi žlindre. Kdo je bil lastnik tiste peči, ni znano. Gotovo pa je, da tisti obrat leta 1605 nič več ni obstojal in se tudi nanj niso več spominjali.

V Kropi

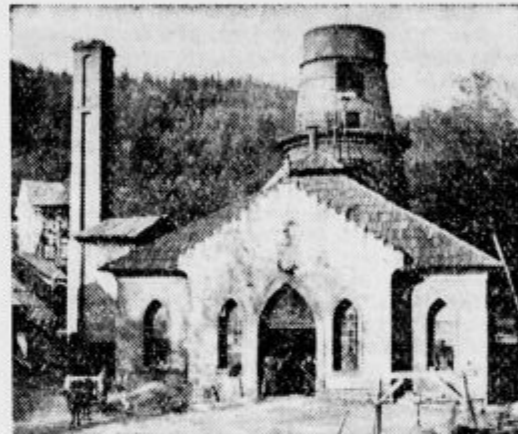
Železarstvo v Kropi se omenja leta 1550, ko so imeli tu že svoj rudarski red. Ti obrati pa so obstojali že mnogo prej. Po najdbi starega denarja — na primer za cesarja Dioklecijana — so že takrat tu topili železo. Prve topilnice so se nahajale na Jelovici, kjer se najdejo ostanki žlindre. Kdaj so začeli v Kropi sami topiti železo, se točno ne ve, najbrže pa v letih 1330 do 1340. Železarstvo je v Kropi dobro uspevalo in so morali ljudje dobro obstati, kar pričajo lepe hiše iz stare dobe.

Železarstvo pod KID

To bi bili nekako bežni podatki iz davnega železarstva v našem kotu Gorenjske. Na tej žele-

zarski tradiciji je pričela delovati KID, ki je bila ustanovljena leta 1869 po ustanovnikih: Carl Zois nasledniki, V. Seunig iz Ljubljane, L. C. Lukman iz Ljubljane s člani Johann, Josef in Karl Lukman, A. Dreo iz Ljubljane in tvrdka Holzer iz Ljubljane.

Prilike železarskega gospodarstva pa so se hitro spreminjale. Pričelo je primanjkovali železne rude v rudnikih pod Golico, na Begunjski in pod Stolom, drag je postal prevoz, ruda iz Afrike, Male Azije, Španije in drugod so postajale konkurenčne radi cenenejšega prevoza po morju. KID je videla bodočnost ob morju. Zaporedno leta 1897, 1906 in 1908 so bile postavljene visoke peči KID v Skednju pri Trstu — tik ob morju. V Skednju je zrasla nova železarna — Jesenice so postale stranski obrat. Ceni morskemu prometu je vabil vse industrije. Brez dvoma bi železarna v Skednju s takim ozadjem 3000 letne tradicije našega železar-

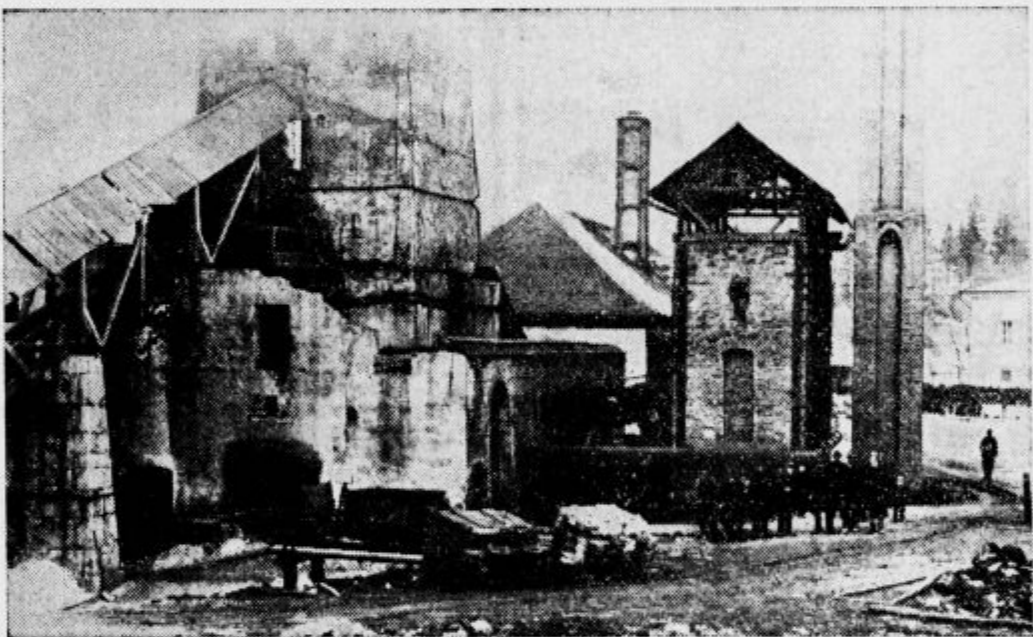

Nekdanja visoka peč na Javorniku.

siva lepo uspevala. Svetovna vojna pa je spreminila meje. Jesenice so bile odrezane od Skednja in ostale so tu brez važnih topilnic, brez visokih peči. Jeseniška podjetnost je bila navezana na uporabo starega železa, ki ga je morala uvažati, ker ga v državi nimamo dovolj. V vseh zadnjih letih pa je bilo na svetovnih tržiščih videti, kako huda postaja borba za staro železo in kako težko bo biti odvisen od te surovine. Novi lastniki, ki so prevzeli Jesenice leta 1929, so morali misliti na bodočnost Jesenic. Z velikim razumevanjem novega lastništva in s spretnim gospodarskim in tehničkim vodstvom KID je bil napravljen najvažnejši korak k zagotovitvi obstanka jeseniških železarn z upostavitvijo novega plavža na Jesenicah.

Novi plavž

»Novi plavž stoji, novi plavž naj nikdar ne ugasne«, je napisal inž. Rekar v svoji strokovni razpravi. Da, jeseniški plavž stoji in v tem je največje jamstvo, da je jeseniškim železarnam zagotovljena bodočnost. Treba je bilo ogromnih investicij, ki so jih novi lastniki vlagali v jeseniške obrate, jih popravljali in dopolnjevali. K tem moderniziranim obratom pa je s plavžem postavljen najvažnejši obrat. Ni še dolgo, ko so se Jesenice tresle pod odvisnostjo od starega železa in bilo je videti, da bodo Jesenice in da bo kovinarski rod, ki dela v tem revnem kotu in živi izključno od železarske podjetnosti — in to ne samo 30 let, nego že 3000 let — zapisan smrti in izseljevanju. Privatna podjetnost, volja, ljubezen in žrtve so bile potrebne, da so zrasle nove Jesenice, od katerih živi ves revni kraj gornje Gorenjske. Pri tem naj še omenimo, da je jeseniška podjetnost imela sovražnike, ki so ji očitali lego, nesocialnost, inozemstvo in še kaj in to morda le zato, ker deluje na Jesenicah, četudi ležijo jeseniške železarne v središču ozemlja, ki pomni najstarejšo železarsko podjetnost v Evropi, četudi je jeseniška podjetnost tista, ki plačuje najvišje delavske mezde v državi in četudi je jeseniška podjetnost morda izmed vseh privatnih veleindustrij v državi tista, katere vsi lastniki, vsi upravni svetniki in vsi ravnatelji stalno bivajo v Jugoslaviji in katerih sinovi služijo jugoslovansko vojsko. A. Kuhar.

Visoka peč na Jesenicah leta 1897.

Iz zgodovine železarstva na Gorenjskem

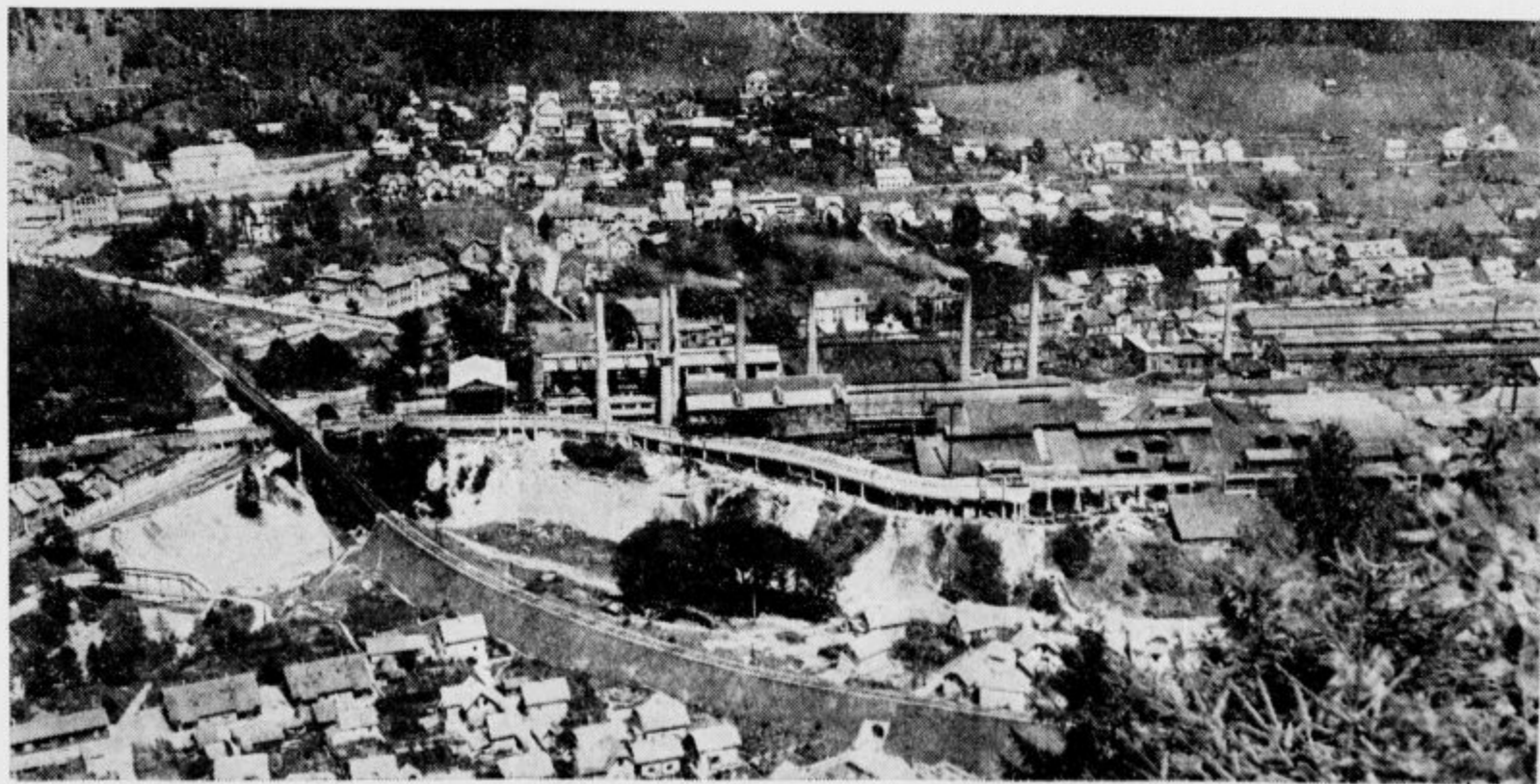
Malokatera zemlja se lahko ponaša s tako tradicijo in s tako starim železarstvom kakor naša Gorenjska. Tam, kjer se omenja železarstvo rodov, ki so bivali na Apeninskem polotoku, tam se v zgodovini omenja tudi že naše železarstvo. Rimski zgodovinarji Tacitus in Prokopius omenjata, da se je železo pridobivalo ob južnih pobočjih Alp. Isto omenjajo tudi rimski pisci, kakor Ovid, Horac in Petronius, ki hvalijo nordijsko vrsto jekla, ki je moralo biti torej že v tisti dobi odlično. Z gotovostjo smemo trditi, da je v teh omenbah mišljeno železo in jeklo, ki se je pridobivalo v južnem delu Alp — na današnjem Gorenjskem. Zgodovina pravi dalje, da so Fenicjani, ki so hodili tod na bojnih pohodih proti Rimu, v naših krajih kovali orožje. V zgodovini je omenjeno, da so stari prebivalci Italije — Etruščani, ki so prišli baje iz Azije in prinesli s seboj izkustva v železarstvu, porabo železa tako zvišali, da so morali iskati novih, bogatejših rudnikov. Našli so jih že v Sestoletju pred Kr. r. v severnih obmejnih pokrajinah, kjer so prebivali barbari — to je na Kranjskem. Po teh zgodovinskih zapisih je naša železarska obrt stara že nad 2500 do 3000 let. Enako starost pa dokazujejo našemu železarstvu tudi zgodovinske najdbe na Kranjskem (okraski, fibule, orodje itd.), kakor tudi ostanki žlindre, kjer so stala topilnice (pod cerkvijo pri Sv. Križu nad Jesenicami). Leta 1896 so v Polžarici našli 30 m dolg, 4 in pol m širok in 50 cm globok barjanski čoln, ki je bil zbit z železnimi žebli, kakršne še danes izdelujejo v Kropi. Ker je to jezero obstojalo 1200 let pred Kr. rojstvom, imajo žebli gotovo enako starost, torej 3000 let. Ob Kristusovem rojstvu barjanskega jezera že ni bilo, kar pričča rimska cesta, ki so jo odkrili leta 1872 v smeri Laverce-Ig-Babna gorica. Po keničnem stavu žlindre, ki so jo našli pod svetokriško cerkvijo nad Jesenicami, ki pričča, da so ti ostanki iz prazgodovinske dobe, smemo torej brez vsakega pretiravanja trditi, da so te topilnice po naših krajih stale že pred 2500 do 3000 leti.

Iz tistih časov pa manjkajo vsakršni podrobni pisani podatki. Kakor omenjajo rudarski prepisi Friderika Ortenburškega naše rudokope pod Golico leta 1381, so tu stala že tri topilnice. Prvotne topilnice so bile male, sprva le 1 m visoke primitivne peči, postavljene ob rebrih, kjer je pihal stalen veter. Danes, ko obratujejo skoro vse železarne v dolinah ob vodi, si skoro ne moremo misliti, da so bili njihovi početi v hribov. S hribov dol, kjer so stala topilnice vezane na naravni veter, je prišla v dolino in ob reke ena največjih evropskih železarskih veleindustrij — Witkovice na Češkem

nich okrog 700 delavcev, največ oglarjev. Za Ruardov je jeseniška železarska obrt lepo uspevala. Zelezo so izvažali v Italijo, v Turčijo in prekomorske kraje. Nastopil pa je kmalu polom. Za propast železarskih obratov dolžjo Ruardove same. Bil je sedem sinov in so vseprek zapravljali. Ruardovi so končali založno. Dva sinova sta se ustrelila, eden pa je kot berač umrl v nekem hlevu na Dovjem. Ko je umrl Viktor Ruard l. 1886, je bila lastnica jeseniških obratov že KID.

Železarna na Javorniku

Slično se je razvijalo tudi na Javorniku. L. 1404 se imenujejo kot lastniki javorniških fužin neki Herman s pridevkom »oels«. Po letu 1568 pa tu že

Zapadni del jeseniških železarn danes. Vidi se zgradba nove redukcijske peči.

Misijonska nedelja

Cerkev večno mlada

Pogled v preteklost

Ta dan se cerkev zamisli v svojo preteklost in v mraku polpozabe ji vstajajo podobe mladosti. Svojo zgodovino meri po stoletjih in po narodih. Njene oči so bile takoj že prva stoletja uprte v pogansko noč brez luči, a pogumno je korakala preko rimske zemlje, zasedla vse obale Sredozemskega morja, se zakopala v katacombe kot v strelske järke, posvetila puščavo Egipta in Sirije z molitvijo in postom, poslala svoje predstraže v Perzijo in Indijo.

Od V. do X. stoletja je prišla za roke germanske narode, šla v Anglijo in Švedsko, na vzhodu pa je zajela s svojim nadnaravnim čarom slovanske duše.

V prvem tisočletju si je Cerkev ustvarila dvoje središč, iz katerih je zavojevala Evropo: Rim in Carigrad.

Okrog leta 1000 je bila Evropa krščanska. Tu stopita Cerkev dva sovražnika nasproti: islam in grški raskol.

Iz arabske puščave se dvigne Mohamed, in kakor je puščava, iz katere se je porodil islam, nerodovitna, tako se je izlamska vera kot žgoč pešeni vihar dvignila proti krščanski Evropi in uničila krščanstvo v Prednji Aziji, Severni Afriki in Španiji.

Istočasno omahne Cerkev njena druga roka: Carigrad, ki je šel z vsem Balkanom in Rusijo v razkol.

Tu se zgodi čudež večne mladosti Cerkev. Rim je razvil začetno križo in pozval evropske narode na križarsko vojno proti islamu. Kralji skoraj vseh katoliških narodov so šli s svojimi knezi in veljaki v borbo za križ in so vrgli takorekoč islam nazaj v Azijo v 11. in 12. stoletju.

Že v XIII. stoletju so misijonarji obšli takorekoč zid islama in začeli zahajati v Srednjo in Vzhodno Azijo med Perze, Tatane, končno v Indijo in Kina. Že l. 1307 deluje prvi nadškof v Pekingju, frančiškan Janez Montekovinski. In še v 14. stoletju so sporočili frančiškani iz Azije v Rim, da bi bilo treba 4000 misijonarjev za Azijo.

Neukrotljivo hrepenenje Cerkev po rešitvi duš rodi nov načrt: po morju okrog Afrike v Indijo in proti zahodu okrog sveta v Kina. Morjeplovci Henrik, Vasco de Gama, Albuquerk in Kolumb so pluli po neskončnih morjih, da bi širili čast božjo in Kristusovo kraljestvo in po novi najdeni poti pride Frančišek Ksavarski v Indijo, na Moluke in stopi l. 1549 na japonska tla.

Na drugo stran proti zahodu pa pluje Kolumb, rekoč pred odhodom kralju Ferdinandu II.: »Ako priplujemo onstran morja v deželo Velikega kana, bo postal ves svet krščanski. Tako je odkril Ameriko, gnala ga je misijonska misel.

Zdaj se v 16., 17. in 18. stoletju pokristjani skoro vsa Amerika: v Petrov hlev je stopila rasa Indijancev.

Toda preko Evrope je šel mrzel val protestantizma in lažiprosvitljenosti, tako da so katoliški in protestantski vladarji zgubili smisel za skupne cilje krščanskega občestva: prepustili so misijonstvo svoji lastni usodi. Nastal je nevaren zastoj. Toda Cerkev se je znova prerodila in se pomladila iz notranjih sil. Ustanovila je posebno ministrstvo za misijone: kongregacijo propagande, ki je začela samostojno brez pomoči vladarjev organizirati, urejevati in širiti misijonsko delo.

Blizamo se koncu 2. tisočletja in že Cerkev gleda na drugo skoro dopolnjeno tisočletje, vidi zbrano pod svojim okriljem polovico Amerike; trdno je zasedrana po vsem afriškem kontinentu, z neizbrljivo žilavostjo deluje v vseh predelih Indije, Kine, Japonske, udomačila se je v Avstraliji in takorekoč na vseh otokih Tihga oceana...

Pogled v bodočnost

Na misijonsko nedeljo se Cerkev zamisli v bodočnost! Obstoji za nekaj ur na svoji poti: vse cerkve, vse oltarje, vse duhovnike, vse vernike naj ta dan preveva ena sama misel: misijoni.

Tudi danes kot v prvih početkih je pogled Cerkev uprt v temno noč novega poganstva.

Cerkev je dobila tekmece: brezbožništvo hoče zavojevati prav tako ves svet kakor ona. Čez noč je ta antikrist vrgel kot iz nevidnega podzemlja svoje čete brezbožnikov na vse fronte sveta. V Kini, v Indiji, v Afriki, v Oceaniji, v Ameriki in še posebej v Evropi se polagoma oblikujeta samo dve glavni duhovni fronti: eni je veroizpoved: Verujem v Boga in sveto katoliško cerkev, drugi pa: Verujem v materijo brez Boga.

V tej perspektivi se danes vrši misijonsko delo.

Voditelji Cerkev, papeži, so spoznali položaj in so dali geslo: »Ko mislimo, da znaša število poganov še okrog milijarde, nima Naš duh miru... in Nas pretresa glas: »Vpiji, ne nehaj, kakor trobenta povzdiguji svoj glas.« (Iz 58, 1.)

Število misijonarjev se naj poveča, vsi verniki naj se vpišejo v Družbo za širjenje vere... vse svet naj posluša naš glas in vsi naj pridejo na pomoč dušam... ki so še pogreznjene v zmote...
Ustavimo se za hip pri svojem vsakdanjem delu in čujmo ta glas. Svet je danes tako zaposlen z mednarodnimi zapletljivi in domačo krizo. Evropa je pozabila na svoje mladostne ideale. Cerkev se v večni mladosti dvigne s prvim ognjem v duhovni boj in vzklika: Niti ena duša se ne sme pogubiti po naši brezbrzičnosti, niti eden misijonar ne sme omahnuti v svojem delu zaradi pomanjkanja sredstev. Z isto skrbjo misli zdaj Cerkev na Eskime v huronskem zalivu, na akademike v Tokiju, na zamorce ob reki Kongo.

Prav zdaj, ko nas tarejo duhovne in telesne nadloge v Evropi, nas vzpodbuja Cerkev k zavesti, da smo skrivnostno Telo Kristusovo in da moramo kot nekdanji naši pradedi proti Rimljanom, mohamedancem za vsako ceno zmagati in borbi za dušo poganški hnarodov.

Preprosto je geslo Cerkev: Storite to, kar je storila uboga delavka Pavlina Jaricot. Cerkev si noče sama izmisliti nove organizacije v pomoč misijonstvu, pač pa si osvoji zamisel proletarske mladice: vsak teden 25 par, vsak mesec dinar za misijona. Kdo? Vsi brez izjeme. Karkoli si Cerkev osvoji, postane veliko in veličastno. Tako je tudi Družba za širjenje ver postala največičastnejša, najvesoljnejša organizacija: vsi verniki naj vstopijo.

Tudi mi Slovenci? Vpisali se bodo mnogi, mnogi že bodo mnoge nove Pavline delovale med nami. Gg. župniki in duhovniki naj verujejo v to organizacijo in naj izberejo mnogo takih, ki bodo od 10 oseb redno mesečno pobirali misijonski dinar.

Iz Tihga oceana se dvigajo novi otoki in morja nekdanji kontinenti, gradijo jih tiho, pod vodo milijarde koralnih živalic. Milijoni vernikov naj

gradijo a svojim dinarjem nove duhovne kontinente, da bo zavladal povod in vsikdar dušam Kristus Kralj.

Fr. K.:

Gospod, pokliči delavce!

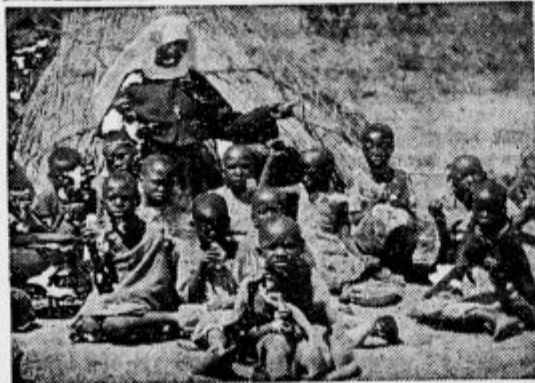
Stoletja, tisočletja so za nami. Stevilni narodi so nastopili, človeštva zgodovino se gradili in svojo lastno pot, pot teme in pot zablod hodili. In ko so taval v kraljestvu smrti in ko iskali so resnice, luči, je v sredo vrveža noči posvetil dan... in z betlehemskih je poljan razlil svetlobo svojo do širnih horizontov kot mörja ocean.

Na pot teme in pot zablod je svetil dan... Naerti božji so se izpolnili, človeštva koprnenje ublažili. Nastopil On je — Resnica, Pot, Zivljenje — da združil z Bogom bi vse narode in upostavi veliko kraljestvo, kraljestvo Luči božje... Iz kraja v kraj je hodil in slehernemu, ki v temi je blodil ljubezni je besedo dal. Nato ismed učencev je poslanec zbral, poslance, pionirje, misijonarje, ki naj uresničujejo Njegov načrt, preganjajo temo in greha smrt. Po širni zemlji so se razkropili, številne množice učili, v kraljestvo božje jih vodili. In danes vidimo jih vse na delu, v Očeta, Sina, Sv. Duha imenu krščujejo ogromna ljudstva: v puščavah Sahare, v pragozdih Indije, na krajm Azije otokih Jave, Sumatre do daljne tja Avstralije, ob rekah Nila.

Misijonska Afrika

V Afriki je še 100 milijonov zamorcev, ki še niso okuženi od islama, ki bi pa hoteli zamenjati svoje praznovere za višjo vero. Izbirali bodo med krščanstvom in islamom, če jih ne bo prej zajel komunizem.

Zato sveti oče poziva k posebni molitvi, da bi se za Afriko našla potrebna sredstva za zgradbo številnih šol in bi se več mladih ljudi posvetilo misijonskemu delu v Afriki.

Sestra domačinka ima šolo za otroke Basuto v Južni Afriki.

Hotentoti so posebna rasa Južne Afrike. Okrog 60 seater se trudi s poukom in vzgojo Hotentotov.

Zdi se, da je ta Hotentot precej nezapljujiv in nedostopen besedam sestree.

Sestre negujejo bolnike in obiskujejo siromake med Hotentoti.

Pigmeji so raztreseni po pragozdovih Osrednje Afrike. Beli očetje so otvorili v pragozdovih posebne šole za njihove otroke.

Provost, misijonar, opominja glavarja Pigmejev Batva, naj pošilja otroke v šole. Otroci rajsji letajo po gozdih za divjimi čebelami kot bi hodili v šole.

Zima na Jadranu

Mesečne cene od oktobra do aprila 1000—1200 din

Onim, ki potrebujejo odmora in želijo izogniti se zimi, nudi Pension „NADA“ v Splitu — Bačvice najugodnejše bivališče. Krasna, mirna lega, velike, čiste in zračne sobe. Popolna domačnost

L. L.:

Pomen slovenskih misijonarjev za slovensko domovino

Misijonska nedelja, misijonski praznik... Gotovo nihče tako željno ne pričakuje tega velikega dne kot ravno oni, katerim misijonsko delo pomeni polno vsebino njihovega življenja — misijonarji. Lahko razumemo, zakaj: v duhu gledajo milijone v molitvi združenih katoličanov vsega sveta, ki bodo njihovega delu izprosil obilo novih božjih milosti, tako bistveno potrebnih za uspešno delovanje —; gledajo milijone vdovinih darov, o katerih vedo samo oni in pa Bog, koliko so vredni —; gledajo končno ono peščico mladih duš, ki se bo ta dan odzvala božjemu klicu in stopila na prav tisto svetlo pot, katero so pred leti sami izvolili in nastopili, na sveto misijonsko pot. Gledajo in se veselje — ali pa žalostje.

Seveda je vako oko predvsem uprto v domačo zemljo. Saj to je zemlja, ki ga je rodila in ljubila, katera ga je Bogu darovala, ko ga je poslala v tujino, iskat duš in jih reševati. Saj to je njegova domovina, ki mu je ob odhodu tako zatrdjevala, da ga nikdar ne bo pozabila, ampak ga bo še vnaprej iz dalje ljubila in mu v tej ljubezni tudi pomagala.

Kakšen je danes pogled naših slovenskih misijonarjev na domovino in na nas? Gotovo bolj vesel kot pred 20 leti.

Toda slovenski narod se kot celota skoro še premalo zaveda, kaj vse mu pomenijo njegovi misijonarji. Ni tu prilika, da bi na dolgo in široko razpravljali o tem, vendar naj na veliko važnost in pomembnost naših misijonarjev za slovenski narod, iz katerega so izšli, vsaj z nekaterimi dejstvi opozorimo.

Naši misijonarji se bore na bojni fronti Kristusovi kot zastopniki vsega slovenskega naroda! Ekonomija božje Previdnosti je ta, da vsak narod, ki je že sam postal deležen Kristusove blagovesti, le-to oznanjuje naprej onim narodom, katerih dotdaj še ni dosegla. Dolžnost hvaležnosti do Boga in ljubezni do bližnjega je to oznanjevanje! Nosilci te dolžnosti pa so prav misijonarji, ki jih narod, čeprav bi jih tudi doma potreboval, vendarle iztrga iz svoje srede in jih žrtvuje v nje izpolnitev. In tako so misijonarji zastopniki vsega naroda in kot taki narodu v nadnaravnem oziru ne samo koristni, ampak naravnost življenjsko potrebni, saj so izpolnjevalci bistvene dolžnosti z ozirom na Boga in na bližnjega.

Naši misijonarji so zato s svojim delovanjem tudi vir neizmernih milosti za slovenski narod, ki ga zastopajo. Že samo vestno izpolnjevanje te naše misijonske dolžnosti nagne božjo dobroto k bogatemu plačilu, neprestani trudi in naporu misijonarjev na nam priključijo iz neba še poseben božji blagoslov. Tudi hvaležne molitve vseh onih duš, ki smo jim po naših misijonarjih pomagali priti do otroštva božjega in se iztrgati iz satanove sužnosti, bodo nas in našo domovino vse življenje zvesto spremljale.

Uvaževanja vreden je tudi pomen naših misijonarjev za nas v naravnem oziru. O tem nas prepričevalno potuči dejstvo, da celo one vladne oblasti gotovih evropskih veselic, ki doma delovanju Cerkev in duhovščine niso baš naklonjene, misijonarjem svojega caroda nudijo ne morda samo vso svojo moralno oporo, ampak tudi veliko in redno gmotno pomoč! Nič se ne bomo temu čudili, če pomislimo, da so ravno misijonarji tisti, ki s svojim nesebičnim in požrtvovalnim delom med domačini tujih dežel, a katerimi lomijo svoj, mnogokrat s solzami prepojeni vsakdanji kruh, ustvarjajo med ljudstvom in tudi pri oblasteh o svojem narodu kar najlepše in kar najugodnejše mnenje. In po pravici: saj narod, ki pošilja v velikem številu medicine tako požrtvovalne svoje zastopnike, ne more biti slab, ampak mora pač biti v jedru tudi sam velikodušen in plemenit. Naši misijonarji so v tem oziru za naš mali slovenski narod še posebno pomembni, ker so ravno oni domala edini njegovi predstavitelji v mnogih deželah širnega sveta. Že v prejšnjem stoletju, ko smo bili kot narod še bolj nepoznani kot smo sedaj, je vendarle prodrl v kulturni svet glas o ljudstvu, ki je dalo krščanstvu dva tako znamenita misijonarja, Barago in Knobleharja, in že tedaj so nas blagoravali in zavidali zanju.

Velik je torej pomen naših misijonarjev za naš narod in našo širo domovino Jugoslavijo. Še večji bi bil, če bi jih bilo več. Nam, ki smo tako čudno navajeni biti s malim zadovoljni prav tam, kjer bi z lahkoto tudi več dosegli, se številka 75 (toliko je približno danes po vsem svetu naših misijonarjev-duhovnikov in neduhovnikov) kar lepa in visoka zdi. Toda, če se primerjamo z drugimi narodi, n. pr. s Holandci, ki jih je komaj še enkrat več kot nas Slovencev, pa imajo tridesetkrat več misijonarjev in misijonar kot mi, vidimo, kako daleč smo še za njimi, čeprav naše katoliško življenje na splošno ni dosti slabše kot njihovo. Kaj je potem vzrok naše zaostalosti v tem pogledu? Morda revščina in ubožnost našega naroda? Nikakor! Saj ne gre tu za to, koliko denarja za misijone zberemo, ampak koliko ljudi žrtvujemo. Misijonski poklici ne zavise od denarja! Vzrok pa je v tem, ker ne pojmuemo pravilno misijonske dolžnosti! In tako celo opažamo žalostno dejstvo, da je več sinov in hčera našega naroda sledilo satanovemu klicu in šlo razširjati komunistični brezbožni evangelij, da, zanj celo umirajo (n. pr. v Španiji), kakor pa jih je sledilo božjemu klicu, razširjati in oznanjati Kristusov evanجيل.

Čas je že, da se v polni meri zavemo velike naše misijonske dolžnosti, ki smo jo dozdaj le preveč v kot potiskali in pozabljali. Spominjamo se predvsem naših slovenskih misijonarjev in misijonar in jim pomagamo z molitvijo, darovi in posebnost z novimi mladimi močmi. Tako bo vsako leto na ta veliki misijonski dan njih pogled na domovino bolj radosten — in solza žalosti se bo vedno bolj spreminjala v solzo veselja...

Danes vsi na misijonsko proslavo!
Mladina ob pol 11. dopoldne
Širša javnost ob 8. zvečer
Nova frančiškanska dvorana

Največja ovira za misijonarje so domači čarovniki, ki strahujejo narod z bajkami o maščevalnih duhovih.

Ta čarovnik iz Nigerije bi lahko uvedel novo modo za kravate v svet: par živih kač mu visi okrog vratu.

V Etiopiji je doslej 15.000 katoličanov. Že v 4. stoletju se je pojavil katolicizem v Etiopiji, a v 5. stoletju se je Etiopija ločila od Rima.

Misijonar da malemu Etiopcu prvi pouk o očenašu, ki pa dela njegovi glavici precej težav.

Trbovlje

Fantje se gibljejo. Ob zelo lepi udeležbi se je v nedeljo vršil živahen občini zbor tukajšnjega fantovskega odseka. Krepko so se razvneli tudi okoliški fantje in bo vsaka vas imela svoj odsek. Zimski čas hočejo porabiti za učenje in vežbanje, da bo tem lepši skupen nastop prihodnje leto. Prvi javni nastop — akademijo — pa bodo priredili že v mesecu decembru.

Mitnice so isginile. Občina je pred par meseci vpeljala to reč. Bil je splošen odpor proti njim, ker so največ sitnosti povzročale malemu človeku. Tisti, ki so pa na zadevo gledali z gospodarskega stališča, so ves čas napovedovali veliko škodo za občino, ki bo veliko denarja po nepotrebnem proč zmetala. Sedaj so pa gg. na občini vse ukinitili, ker so videli, da so stroški trikrat večji ko dohodki. Ostala je le še sleteča kontrolac, čim prej bo tudi ta letela, tem bolje.

Velika cestna dela na Dolenjskem:

Modernizacija ceste Ribnica-Brod

Za 8 milijonov din popravil - Prvi modernizirani odsek v Sloveniji
Zanimiva gradbena dela - Tunel na cesti

Kdor se je kdaj vozil z avtobusom na Sušak, se prav gotovo živo spominja romantične poti, ki vodi iz Ljubljane mimo Škofljice na Turjak, Velike Lašče in čez Ribnico ter Kočevje do Broda na Kolpi.

nično vrste pasovi črne in bele barve. Ker je bila cesta povsod, kjer je bilo to potrebno, zadostno dvignjena, je tudi za vedno zavarovana pred povodnjami.

Krkovo, torej tam, kjer se začne stara cesta strmo spuščati v dolino Kolpe, se odcepi nova cesta, ki gre po 800 m dolgi dvojni serpentin, ki ima samo 5% padca.

Dočim so zemeljska dela v prvi dvojni serpentin že končana in sedaj tlakujejo temelje ceste, morajo v drugi polovici opravljati še velika zemeljska dela.

Na odseku Krkovo-Fara bo šla nova cesta po stranski dolini mimo vasi Fara. Šla bo po zanimivem svetu in tudi čez globoko grapo v visokem nasipu. Na levi vrh visokega nasipa, v sredi 38 m dolgi propust, pod katerim gre tudi poljska pot. Nad propustom bo nasip visok nad 10 metrov.

ločil ministrski svet za izvršitev velikih javnih del. Slovenija je iz tega fonda dobila sicer le 33.500.000 din za modernizacijo državnega cestnega omrežja pri nas, vendar je od te vsote odpadlo 8.500.000 din za modernizacijo ceste Ljubljana-Brod na Kolpi.

Kočevski odsek čaka na most

Nadaljnji gre ceste, ki je v glavnem bil tudi že temeljito popravljen, je dolg 4,5 km in gre od Kočevja do Dolge vasi. Tudi na tem odseku se modernizirana cesta v splošnem drži dosedanje smeri, dobila je seveda povsod kamnat, soliden temelj ter je bila razširjena na 6 m.

Med Brigom in Banjaloko

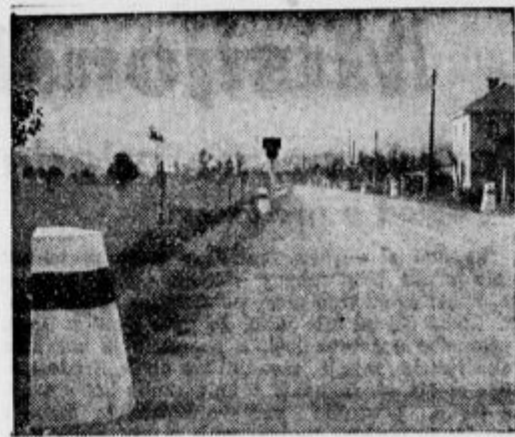
Še bolj zanimiva so gradbena dela na odseku med vasio Briga in Banjaloka. Dosedanja cesta, ki veže Brigo in Banjaloko, je ponekod izredno ozka in gre v vijugah po strmih klancih doli in gori.

V dolino Kolpe

Najlepša preložitve pa se gradi sedaj med vasio Krkovo in Fara. Stara cesta se spušta v nad 1 km dolgem klancu 100 m globoko od vasi Fara ob Kolpi.

V Ribnici je dovršena modernizacija

V letošnjem letu so gradbena dela na vseh štirih odsekih lepo napredovala, pri čemer je bil odsek Ribnica-Dolenja vas popolnoma dograjen. Modernizirana cesta od Ribnice do Dolenje vasi je dolga 4300 m.

Modernizirana cesta Ribnica-Dolenja vas.

Na tem odseku je poleg zemeljskih del treba izvršiti tudi številna gradbena dela. Poleg že omenjenega mostu je bilo treba zgraditi še 21 propustov, ki so skoraj že vsi zabetonirani.

Prihodnje leto bo tudi ta v resnici znameniti odsek dokončan in kdor se bo vozil po novi cesti skozi slikovito pokrajino, bo imel pač vse drugačne užitke, kakor doslej, ko se je v strahu vozil po strmini proti Kolpi.

Krško

Posli bivšega gospodarskega odbora v Krškem. Mesto Krško je lastnik več zemljiških parcel ter štirih hiš. Vee mestno premoženje upravlja že od nekdanjega vojakovskega izvršitelja odbora.

Tržič

V deželo polnočnega solca nas bo popeljal v ponedeljek na tretjem prosvetnem večeru g. prof. Janko Mikar.

Igralska sezona na Skali se prične drevi z narodno igro »Zlatorog«. Čujemo, da je prosvetno društvo pridobilo letos nove moči za igre in bomo že pri prvi predstavi iznenadeni s še novimi pripravami na našem obširnem odru.

Vlomilci tudi v tržiškem kotu ne mirujejo. Konec junija so skušali vlomiti v tržiško župnišče, a sta jih pregnala pes in luč.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Nedelja, 24. oktobra: 8 Vesel nedeljski pozdrav (plošče) — 8.15 Prenoš cerkvene glasbe iz franc. cerkve — 8.45 Verski govor (g. prior Valerian Utek) — 9 Čas, poročila, spored — 9.15 Koncerti sodiščnega kvarteta rogov in cimbarmanov trilo — 11 Otroška ura: Desetnica (Skupina ge. Vide Juvanove) — 11.30 Opoldanski koncert: Radijski orkester in tenorist zagrebške opere g. Jože Gostič — 12 Čas, vreme, spored, obvestila — 12.15 Sopek veselih napevov (plošče) — 12.17 Prenoš mednarodnega koncerta za Nizozemsko Indijo — 12.30 Kmet. ura: Izboljšanje običajnih oziroma okrajnih pašnikov (g. inž. Rado Lah) — 13 Operni sramel — 13 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 13.30 Nac. ura: Vojni dobrovoljci Ivan Gosar (Anton Gmajner, Hrabar), Ljubljana — 13.50 Slovenska ura: a) Koruška narodna, priredil A. Negrel, poje St. Jakobski okt. b) Paberkli iz koruške utrkavistične kole (g. Vinko Moderndorfer) — 20.30 Koncert: gđa. Majda Lovšeta in Radijski orkester — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Instrumentalni dueti — orglice in harmonika (zg. Petan France in Stanko Avgust).

Drugi programi

Nedelja, 24. oktobra: Belgrad: 20.10 Srbaki vočer; 21.30 Orkestralni koncert; 22.20 Violončelo; 22.45 Plesna glasba — Zagreb: 20 Slagerji; 21 Pihal; 22.30 Mandolinistični kvartet — Dunaj: 19.35 Violončelo in klavir; 20.05 Od Strausa do Lecharja; 21.35 Plošče; 22.50 Plesna glasba — Budimpešta: 19.40 Opereta; 22.10 Jazz; 23 Ciganska glasba — Trst-Milan: 17 Orkestralni koncert; 21 Drama »Vstajenje« (po Tolstemu) — Rim-Bari: 21 Igra; 21.50 Izbrana glasba; 22.40 Plesna glasba — Praga: 19.10 Opera »Dalibor«; 20.05 Instrumentalni koncert — Berlin: 20 Mozartova opera »Ugrabitev v Seviljo«; 20.40 Koncerti sodiščnega kvarteta — Stuttgart: 19.15 Wagnerjeva opera »Tannhäuser« — Monako: 20 Verdijeva opera »Rigoletto« — Bernoltinger: 20 Svanda dudak, opereta — Strassbourg: 21.45 Alzaski večer.

Ljutomer

V nedeljo, dne 24. oktobra, bo v dvorani Katoliškega doma v Ljutomeru ob pol 4. popoldne proslava 20 letnice smrti dr. Jan. Ev. Kreka. Prosvetno društvo bo otvorilo gledališko sezono z dr. Jan. Ev. Krekovo igro v treh dejanjih »Tri sestre«.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Rastlinska prehrana. Časovne in življenjske razmere nas silijo, da se čim bolj obračamo od same mesne prehrane k rastlinski. Marsikatero bolezen ali prerano smrt moramo pripisati napačni prehrani.

„Blaupunkt“, „Sachsenwerk“, „Ingelen“

Čudili se boste kaj dandanes zamore tehnika, ako poslušate naše

radio-aparate

„Tehnik“ J. Banjai

LJUBLJANA — MIKLOŠIČEVA CESTA 20

Fina restavracija

se odda takoj v najem radi preselitva. V pošteve pridejo sami boljši strokovnjaki, ki odkupijo vse premičnine. Dobra eksistenca, na prometnem mestu. Dopise upravi »Stivenca« Maribor pod »Izredna priložnost« 1730.

Laborant-kemik

za toplini laboratorij se išče. Ponudbe na: Propaganda a. d. preje Jug. Rudolf Mosse a. d., Beograd, poštni predal 409 pod »819«.

Priporočila se specialna mehanična delavnica za popravilo koles, šivalnih strojev, gramofonov, otroških vozčkov, pokramanje, poniklanje in emajliranje. Izvršuje

Justin Gustinčič, Maribor Tattenbachova ulica, nasproti Narodnega doma

Trgovina koles, otroških vozčkov, pneumatike in vsch nadomestnih delov. Nakup in prodaja rabljenih strojev, železa, kovin i. t. d.

D R U Ž I N A

Zdravi otroci - sreča družine!

Konec je počitnic, kmalu bo že konec jeseni in blizu so dolgi zimski meseci. Kaj je storiti, da bodo otroci rdečih lic? Ali ni sredstev, da se ohrani poletna barva kože, poletno zdravje? So — in sicer, da ima otrok redno življenje. Paziti je na spanje, prehrano in telesno gibanje otroka.

Zgodaj v posteljo!

Otrok mora iti zgodaj spat. Glede na to mati ne sme popustiti. Do sedmega leta morajo spati otroci 12 ur; kasneje se ta čas skrajša do 9 ur. Če je navada, da v družini pozno večerjajo, potem naj otrok že prej večerja. Če je le mogoče, naj otroci spijo v sobi, kjer so okna odprta. Seveda to ni zapoved. Nekateri otroci ne prenesejo mrzlega zraka ponoči, tudi megla ne vpliva vedno dobro. Tu se je treba ozirati na to, kakšen je otrok. Če se pa otroci razodevajo, je to znak, da imajo preveč odeje.

Delo in dober zrak

Delo in igro otrok je treba dobro opazovati. Dandanašnji zahtevajo, naj otroci veliko delajo, a za njih igre in zabave se skoraj nihče ne zmeni. Otroci naj se učijo in piše šolske naloge, ko je že počit, torej ne takoj po kosilu ali ko pride iz šole. Otroci naj hodijo peš v šolo, da se dovoli na dobrem zraku. Glede na telovadbo ni mogoče na splošno govoriti; nekaterim dobro dene, drugim škoduje.

Pačasi in ne preveč jesti!

Prehrana je najpomembnejše vprašanje. Otroci naj dobivajo preprosto, a dobro pripravljeno hrano, ki naj jo dobro prežvečijo. Zlasti za zajtrk, preden gredo v šolo, morajo imeti otroci veliko časa. — Otroci naj ne pijejo preveč vode! Piti ne

Med „gre v kri!“

Če govorijo ljudje o kakem zdravilu, da je posebno zdravo, potem pravijo, da gre v kri. — Z medom so včasih zdravili tudi rane. A med deluje še bolje: dobro vpliva na oestavo krvi. Čim več medu dobijo otroci, tem bolj zanje! Namesto piškotov, bonbonov, kakaa: rajši med v hišo!

Vse barve so moderne

in črna barva bo težko prenesla tak napad. V jezenskem času imamo vedno najrajši rdečkaste in vijoličaste odtenke, pozimi bo videti dosti rjave, zelene, sive in modre barve. Kdor se ne more ločiti od črne barve, naj jo pomeša z zeleno, rjavkasto-rdečo ali s sivo ko dim. Za pranje, elavnostne obleke so vse mešanice pravne. Temnodraba barva se meša s temnordečo, sinja z vijoličasto ali svetlordečo. Črna in rdeča, črna in temnodraba barva so večkrat na mestu. Tu govori barva s kako cvetko, ondaj z našivom ali z reverji ali rutico. Tudi drobnejše so velikega pomena pri sestavi barv.

Platno, ki je porumenelo

bo spet belo, če ga damo pred pranjem v mrzlo vodo, v katero vlijemo na vsak liter vode po eno žlico vinskega jesiha.

ELITNA KONFEKCIJA

Mastek, MARIBOR
prinaša vedno najnovejša

smeye ne alkohola ne kave. Prehrano je treba večkrat premenjati, a največ paznje je treba za zajtrk. Če otroku tekne mlečen zдроб, naj ga dobi za zajtrk; če ne, pa mlečno kavo s prav malo kave, zraven kruh s presnim maslom in sadjem. Ničesar ni, kar bi otroku bolj škodovalo, ko da gre s praznim želodcem v šolo. Seveda so te pripombe za družine ki imajo dovolj prehrane. A potrebne so prav njim, saj se tolikrat zgodi, da so otroci iz tako zvanih boljših elojev večkrat lačni ko iz revnih. Zakaj? Ker zajtrkujejo pri služkinji v kuhinji, ki ne utegne paziti na otroke. Otroku se ne ljubi jesti in ker ni nikogar, ki bi mu prigovarjal in ker služkinje tudi noče slušati, gre tak otrok teš v šolo. Zato je po večini podobna taka, da so ti otroci bledih in upadlih lic, da nedejo nič jesti in slabijo, čeprav so doma ehrambe veega polne.

Igre za prezračenje možganov

V mestih je treba otroke večkrat odvesti v gozd na sprehod. Otroci naj se ne igrajo vedno eno in isto igro. Naj vmes izvršujejo tudi kako ročno delo ali naj delajo na vrtu, če ga družina nima, naj gredo h kakemu sosedu. Paziti je na telesno držo, ko se otrok igra ali ko dela. Slaba drža je večkrat posledica slabih mišic, more biti pa tudi znak, da je hrbtnica slabo razvita, kar se da v začetku še vse popraviti.

Ko je otrok že pri pameti

Ko ima otrok sedem let, mora sam:

1. paziti na prebavo in sam povedati, če ni v redu;
2. vedeti, kdaj ga zebe in da ga ne sme nikoli zebsti. Če ga zebe, mora vedeti, da se z gibanjem ugreje.
3. Vedeti mora, da more dobro spati le, če pravilno leži. Koliko otrokom se je že skrivila

hrbtnica, ker so zadremali pri mizi s sklonjeno glavo in se ni nihče zmenil, da bi jih zbudil in dal v posteljo.

Otrok in starši se ne smejo razburjati

Nikar se ne razburjajte vprico otrok, ne bodite v večni skrbi, ali jim škoduje to ali ono, ali se bodo nalezli te ali one bolezni! Ne bojte se evežega zraka! V deževnem vremenu naj otroci ne nosijo kratkih nogavic in deklice ne prekratkih kril! V vsakem vremenu naj gredo otroci ven, ali morajo biti seveda primerno oblečeni.

Dobro je, če otroke večkrat tehtamo, pravijo, da vsaj na vsakega pol leta. Če se otrok ne redi ali če celo hujša, pač nekaj ni v redu z njim. Važni so tudi otrokovi živci; otrok ne sme biti nervozen. Zjutraj ne sme biti nervozen od skrbi, da bo prepozno prišel v šolo in ne zvečer od skrbi, ali ima vse naloge ali ne. Ne grozimo mu vedno s kaznjivo! Otrok mora imeti sam smisel za odgovornost svojih dejanj. Včasih otroci »niso imeli« živcev. Zvij je podoba ta, da jih imajo preveč, ker jih imajo starši preveč — ali premalo.

Otrok bo zdrav, če redno živi. V nerednem domu pa težko, če si ohrani zdravje. Zato je družinsko življenje tako navezano na red.

O hvali in graji otrok

Ne hvali za vsako malenkost! Ne obdaruj vedno; vzgajaj otroka tako, da bo najlepša pohvala za njegovo pridnost, če mu rečeš: »rada te imam«, ali »danes, si še bolj moj, ker si bil tako ubogljiv!« Nagradi ga s potrebnimi darili, da ga ne razvadiš in ne navajaš na razkošje.

Ne obljublaj ničesar, česar ne moreš izpolniti! Kadar greš od doma, ne reci: »Če boš priden, ti prinesem nekaj lepega!« Ne pozabi na njegov god, tedaj lahko nagradiš njegovo pridnost in ubogljivost s ekromnim darilcem.

V družbi ne govori vedno: »Naš pa naša« čaka, da te kdo vpraša, kakšni so tvoji otroci.

V pričro otrok — ne hvali otroke. Ne grajaj otroka za vsako malo napako. Premisli dobro, če otrok zasluži, da ga kregaš. Zaslužena graja otroka pogloblja, prav tako ga krivična še poslabša.

Pomni: nekateri otroci silno trpe, če jih grajaš vprico tujih ljudi! Če vidiš, kako se otrok trudi, da bi se poglobil ga nikar ne grajaj, s tem mu vzameš ves pogum.

»Lepa beseda lepo mesto najde, huda beseda o nepravem času vse podere.« tako pravi star pregovor!

Kuha v oktobru

Srna in zajec

Vse, kar je v kuhi z divjačino v zvezi, mora biti pikantno. Na primer narediš

srno v omaki

60 dkg samega srninega mesa razreži na enako velike kose. Daj jih v kozico, kjer imaš že razrezano čebulo, poper, lovorjev list (drugo zelenjavo, kot za v juho), sol in kakih 8 dkg masti; to naj se duši, tako se meso opeče. Potem vse posuješ s 5 dkg moke, še enkrat prepražiš in naliješ liter vode, kaneš malo jesiha, dodaš nekaj paradiznikove meze, košček limone in žlico gorčice. V tem naj se meso duši do mehkega. Ko se duši, daš k mesu še nekaj žlic brusnic ali soka vkuhanega sadja in slednjič še osminko litra rdečega vina. Potem vzameš meso ven, omako lepo precediš in jo poliješ na meso in še enkrat vse skupaj malo dušiš. Zraven spadajo cmoki (Wasserspatzen).

Zajec v smetanovi omaki

Ni treba, da kupiš celega zajca in da ga imaš v obari. Lahko kupiš le nekaj kosov, hrbet in dva bedra; to je zadosti za 3 osebe.

Vse tako pripraviš kot za srno. Le meso moraš obdati s programi prekajene slanine. Med peko je dobro dolivati malo vode. V omako daš kisle smetane z drugimi dodatki vred. — Hrbet je kmalu mehak, bedra pa so dalj trda. Omako prav tako precediš, poliješ po mesu in še malo dušiš. V omako vlijesh kanec belega vina. — Zraven spadajo rezanci, ki so na presnem maslu oprazeni.

Fižolov lonc

Pol kilograma svinjine razrežeš na kocke, 3 do 4 čebule, 1 kg krompirja na velike kocke in naliješ dosti vode. Dodaš majarona, soli in popra. Vse skuhaš do mehkega in dodaš pol kilograma kuhanega fižola.

Leča s slanino

Pol kilograma leče, pol kilograma na kocke razrezanega krompirja, četrt kilograma slanine, 2 čebuli, 2 kocki za juho, 1 zeleno, 2 rumena korenčka: kuhaš skupaj do mehkega, osoliš, poppraš in dodaš žlico jesiha.

»Mama, kje pa si?«

Ne kvarimo nagrobnih kamnov

Spomina svojih rajnih ne skušamo ohraniti samo v srcu, ampak jim želimo postaviti viden in čim trajnejši spomenik. Zato postavljamo na njihove grobove kamnite spomenike in plošče, ki naj za dolga, dolga leta krasijo zadnji dom naših rajnih. Ko stopamo po pokopališčih, pa vidimo vse polno plošč in nagrobnikov, ki jih kvarijo rjavi in mastni madeži. Navadno niti ne pomisljamo, kako so ti madeži nastali, in da smo jih pogosto sami zakrivilili nehoti ali nevede.

Cvetje in zelenje, venci in šopki, ki jih polagamo zlasti ob vseh svetlih na grobove, so vezani navadno z železno žico. Če ležijo dalj časa na kamnu ali ob njem v vlagi, posebno v dežju in snegu, začne železna žica rjaveti; snežnica in deževnica kapljata od žice in prinašata rjo na kamn. Pomisliti je treba, da je vsak kamen, pa bodisi še tako gost mramor ali celo poliran granit, vendarle luknjičav. Rjasta voda prodira v najfinejše luknjice in špranjice vse globlje in globlje ter napravi končno grde rjave madeže, ki kvarijo zunanost nagrobnih spomenikov. Take madeže je težko odstraniti, kajti treba je v precejšnji meri odstrgati vrhovo plast kamna. Če pa sega madež globlje, pomeni lahko njih odstranitev celo nevarnost za celoten videz nagrobnika. Zato je treba pri polaganju vencev in cvetic vedno paziti, da rjasta voda ne more povzročiti škode ali pa, kar je še boljše, cvetje je treba zvezati z vrblem, ličjem ali motvozom, kakor je bila to svoj čas navada.

Rjasti madeži nastanejo seveda prav tako, ako stoji na kamnu v vlagi kak železen predmet, nagrobna svetilka, košara za cvetlice, nagrobni križ ali slično. Take predmete je treba stalno nadzorovati ter paziti, da ostanejo vedno dobro pleskani, ali pa jih moramo sploh odstraniti z grobov.

Ni lepši niso na kamnu mastni madeži, ki jih povzročajo sveče in oljne lučke, ako niso zadostno zavarovane s primernimi podstavki. Res je, da so videti pester sveče in barvane lučke lepe, in da lepo simbolizirajo, kako se živo življenje rado in toplo spominja rajnikov, ki spijo pod bolj ali manj enolično barvanimi kamnitimi spomeniki, res je, da tvorijo živo barvane sveče primerno dopolnilo k zelenju in cvetju, ki ga prinesemo na grob, res je pa tudi, da so vosek, parafin in olje, razliti po kamnih in pesku, prav malo lepi. Zato bi bilo treba več skrbnosti, kajti mastne madeže je prav tako težko odstraniti kakor rjaste.

Bodimo tedaj pazljivi, ko prihajamo na vse svete in vernih duš dan krasit grobove naših preminilih dragih — Tudi kamen zahteva nege, ako naj ostane dolga leta lep in nepokvarjen, kakor je prišel od kamnoseka. Žal, da razumevanje za lepoto kamna ni toliko razširjeno, kakor bi bilo to želiti. Zato je hvalvreden pojav, da najdemo že na nekaterih grobovih ploščice s prošnjo, da naj se luči ne postavljajo na kamen.

Naj bi te vretice dovedle vsakega do tega, da ostanejo zadnja bivališča naših rajnih nepoškodovana in da ne bodo obiskovalci pokopališča nehoti kvarili grobišč, ko jih želijo krasiti.

Značilne poteze sedanje mode

Na skici št. 1 vidiš nov plašč, ki se tesno prilaga, ki ima spredaj s kožuvinno pošita reverja in telovnik. Ima deset gumbov. Kupiš 330 cm blaga v širini 140 cm. — Dalje vidiš na št. 2 zimski kostim z jako svojsko tričetrtinsko jopo, ki je vsa okrašena s ponarejenim krznom. Pas ima spredaj pentljo, krilo je na štiri pole in ima stranske gube. Potrebnih je 300 cm blaga, ki je široko 140 cm. — Na sliki 3 pa je mladosten moderen plašč z bidermajerskimi rameni. K rokavom sta

privezana do vratu segajoča dela naplečnika. Ovrtnik je majhen, lahko zavihan ali odvihlan. Kupiš 280 cm blaga v širini 140 cm. — Prav svoje vrste je plašč št. 4, ki zadaj mahreda in je pas skrit v šivih. Plašč more biti iz enobarvnega sukna ali pa iz športnega blaga. Potrebniš 290 cm blaga, ki je široko 140 cm. — Zaeno vidiš na sliki moderno oblikovane klobuke, deloma iz klobučevine, deloma iz žameta — in pa nove vrste čevljev, ki seveda niso za močo.

Sadjarška razstava v Mariboru

Maribor, 23. oktobra.

Razstavo je otvoril predsednik Sadjarškega in vrtnarskega društva G. Humeč, ki je uvodoma pozdravil pokrovitelja razstave bana dr. Marka Natlačena, delegata ministristva trgovine in industrije, načelnika sadjarškega oddelka inž. Miloslava Samuroviča, zastopnika bana savske banovine Viktorja Nemčanina, ravnatelja Prizada dr. Cirila Nemca, zastopnika knezoškofa stolnega prošta dr. Vrabra, zastopnika mestnega poveljnika podpolkovnika Kilerja, mestnega podžupana Zebota, predsednika Srbskega poljoprivrednega društva dr. Mladena Josifoviča, zastopnika centralnega higijena zavoda dr. Pavla Vukasoviča, zastopnika kmetij, ministristva načelnika inž. Boro Milutinoviča, inspektorja Opermana in Milutina Niketiča ter uradnike Lukmana in Veljanoviča, okr. glavarja dr. Popoviča in dr. Šiško, predstojnika okrož. sodišča dr. Zieberja in viš. drž. pravdnika dr. Zorjana, zastopnika želez. oblasti načelnika glav. kolodvorja Permeta, zastopnika zbornice TOI Pinterja, poslanca Brenčiča, banskega svetnika dr. Leskoviča ter predstavnik različnih šolskih zavodov in gospodarskih ustanov. V svojem nadaljnjem govoru se je pristožno zahvalil banu dr. Natlačenu, ki je z velikodušno podporo omogočil razstavo ter je pokazal dosegaj s svojim delom izredno zanimanje za sadjarstvo kot eno najvažnejših panog našega gospodarstva. Zahvalil se je tudi ministrom in Prizadu ter drugim činiteljem, ki so pripomogli k otvoritvi razstave. Posebno toplo se je zahvalil ravnatelju Vinarške in sadjarške šole Josipu Priolu in njegovim sodelavcem, ki so izvršili težko organizacijsko delo cele prireditve. Poudarjal je, da prireja razstavo Sadjarško in vrtnarsko društvo samo, dočim prireja sadjarški vsedrjavni kongres, ki se odvarja jutri, Srpsko poljoprivredno društvo.

Govor bana dr. Natlačena

Zatem je povzel besedo ban dr. Marko Natlačen ter je izjavil: Sadna razstava, ki jo bomo pravkar odprli, je največja, kar smo jih imeli doslej v naši državi. Ne omejuje se samo na razstavo sadnih plodov, kakor je bilo to doslej običajno, marveč prikazuje tudi razvoj in obseg celokupnega našega sadjarstva in ogromno važnost sadjarstva za naše gospodarstvo. Ta razstava nam predvsem kaže razveseljivo dejstvo, da prihajajo naši sadjarji čimdalje bolj do prepričanja, da jim sadjarstvo lahko donaja izredno velike dohodke. Skrbnost, s katero je ta razstava pripravljena, njen obseg in kakovost razstavljenih sadnih pridelkov in proizvodov, zgovorno pričajo s kakšno vneto, s kolikim umevanjem in s kakšno ljubeznijo so se naši sadjarji oprijeli sadjarstva. Kako velike važnosti je postalo pri nas sadjarstvo za celotno naše gospodarstvo, nam izpričuje uradna statistika, ki pravi, da imamo v dravski banovini okrog 4 in pol milijona rodnih dreves, ki jim je prišleti vsaj še milijon sadnih dreves, ki še ne rade; da prideluje naša banovina povprečno 70 milijonov kilogramov sadja, med tem 35 milijonov kg jabolk in da znaša vrednost povprečnega letnega sadnega pridelka vsaj 70 milijonov din. Ako vzamemo ta povprečni letni dohodek kot 5% obresti od glavnice, ki jo predstavlja rodno sadno drevje, se pokaže, da predstavlja to sadno drevje vrednost 1 milijarde 400 milijonov din, pri čemer pa še ni upoštevana vrednost mladega sadnega drevja, ki še ne rodi. V dobrih letinah smo izvozili iz naše banovine samo jabolk 3000 do 4000 vagonov. Ako računamo kilogram povprečno po 2 din, smo prejeli za 3000 vagonov okrog 60 milijonov din. Kr. banska uprava se v polni meri zaveda važnosti sadjarstva in ga zato tudi podpira. Kr. banska uprava bo tudi v bodoče storila vse, da se ta važna gospodarska panoga čim bolj razvije in spopolni tako, da bo donala čimveč koristi. Vso pozornost bo posvečala kr. banska uprava potrebnemu pouku med sadjarji po deželi. Pospesevala bo pravilno urejanje sadovnjakov in delila v ta namen tudi nagrade, zlasti revnejšim sadjarjem za vzorno oskrbovanje sadnega drevja in jim dajala prispevke za cenejši nakup sadnih dreves.

Izdajala bo po potrebi navodila, letake in brošure v sporazumu s strokovnimi organizacijami. Smoteno zatiranje sadnih škodljivcev postaja čim dalje bolj aktualno; zato bo kr. banska uprava te vrste delo podpirala s denarnimi sredstvi in skušala čim bolj pospešiti škropljenje sadnega drevja, ki je tako zelo potrebno. Naše kmetovalce, ki se pečajo bolj ekstenzivno s sadjarstvom, ki pridelujejo sadje po travnikih, poljih in pašnikih, bo treba polagoma navajati k intenzivnemu sadjarjenju. Posebno v naših sončnih zavarovanih legah s primerno zemljo, kjer se opuščajo vinogradi, bo treba saditi sadno drevje tudi v pritličnih nasadih, kakor se to sliče že dela po drugih naprednih državah. Na ta način bomo zelo pomagali revščini, ki vlada med malimi posestniki, posebno med viničarji v vinorodnih okoliših. Na ta način bodo našli ti dovolj zaposlitve za svoj vsakdanji kruh ravno v intenzivno sadnih vrtovih na manjših površinah. Ustanoviti bo treba matične vzorne nasade, kjer bodo lahko naši sadjarji dobivali dobre cepiče. Uvesti bo treba strokovno kontrolo nad produkcijo sadnega drevja, to je nad drevesnicami, da se prepreči vsako škodljivo prekupčevanje s sadnim drevjem po trgih in zatre kvarno drevesničarstvo. Pa tudi domači uporabi sadja, zlasti napravi shrankov in sploh pospeševanju večjega domačega konzuma sadja, izdelavi brezalkoholnih pijač, bo treba posvečati večjo pažnjo. Čim več se bo povžilo sadja, tem manj se bo kuhalo žganja in tem zdravjeji bo naš rod. Banska uprava bo podpirala posebno zidavo sušilnic za sadje. Prirejala bo v ta namen na svojih kmetijskih zavodih posebne tečaje za pravilno sušenje sadja. Naj poudarim v tej zvezi razveseljivo dejstvo, da se je v naši banovini samo v letošnjem letu sezidalo s pomočjo prispevkov banske uprave nad 60 modernih sušilnic, ki so že letos obratovale. V krajih, kjer sadjarstvo še ni tako razvito in kjer primanjkuje kmetom zlasti sadnega drevja, bomo skušali osnovati okrajne drevesnice, da bodo tudi ti kraji čim bolj deležni blagodatni sadjarstva.

Našim jabolkom, ki uživajo radi svoje kakovosti in lepote svetovni sloves, moramo najti novih trgov in novih stalnih odjemalcev. Temu naj služijo sadni sejmi, ki naj bi se vršili po možnosti vsako leto. Naša naloga pa bo, da zgradimo v čim bližji bodočnosti primerna skladišča in zbiralnice za sadje, kjer se bo sadje sortiralo in pripravljalo za trgovino. Treba bo tudi potrebno urediti glede pravočasnega spravljanja sadja v smislu zakonitih predpisov. Zlasti pa bo treba skrbeti za primerno organizacijo prodaje sadja, namenjenega za izvoz. V tem oziru bo kr. banska uprava podpirala zadržno organizacijo sadne trgovine v zavesti, da se bodo na ta način izločile zle posledice prekupčevanja v škodo naših sadjarjev. Sadjarško in vrtnarsko društvo si je izbralo za razstavo in sadni sejem naš območje Maribor. Storili so to pač radi tega ker slovi Maribor obdan od vinogradov in sadonosnikov, kot središče sadjarstva, kot naš jugoslovanski Meran, v katerem se stekajo niti vse sadjarške trgovine naše ožje domovine. Ne pretiram, ako trdim, da je Maribor s svojo okolico, s svojim zaledjem v prekrasnih Slov. goricah od Boga posebej blagoslovljen s tem, da so baš v tem delu naše slovenske domovine v posebni meri ustvarjeni vsi pogoji za uspešno sadjarstvo. Ko gledam pred seboj zbrane najodličnejše sadjarje in sadjarške strokovnjake ter številne ljubitelje sadjarstva in sadne trgovce, izvršujem samo svojo prijetno dolžnost, ko izrekam vsem onim idealnim delavcem, ki so pripomogli do tako lepe prireditve sadjarjev, za ves njihov trud in vso njihovo požrtvovalnost, najiskrenejšo zahvalo, pa tudi svoje najlepše čestitke k tako odlično uspeli razstavi. Moje čestitke in moja pohvala velja zlasti Sadjarškemu in vrtnarskemu društvu ter številnim podružnicam tega društva, pa tudi vsem sadjarjem, ki so s tako veliko vneto in požrtvovalnostjo priredili prvo banovinsko sadno razstavo in sadni sejem v Mariboru, ki ju obenem proglašam s tem za odprta.

Trije meseci najmanjših mezd

Kmalu bo minilo četrt leta, odkar je stopila v veljavo odredba bana dravske banovine dr. Natlačena o najmanjših mezdah, izdana na podlagi uredbe ministrskega sveta o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razsodništvu v dne 13. februarja 1937.

Danes pisati se o tej uredbi pomeni samo priključiti se številnim pisem in komentarjem te uredbe, zdi se nam pa prav, če omenimo tudi, da so se posebno slovenski industrialci zavzemali za uveljavljanje te uredbe. Prva iniciativa iz delodajalskih vrst za zakonito ureditev mezdnih pogojev v vsej državi je izšla baš iz krogov naše industrije, in sicer je znani industrijec iz Maribora g. Ivan Hutter dal prvi tozadevno pobudo. Njegovi pobudi je sledila tudi naša gradbena stroka, ki je sama med našimi industrijskimi in podjetniškimi panogami dovolj čutila neurejenost in škodljive posledice dotodanje ureditve meznega vprašanja. Za slovenskimi industriji je začela podobno akcijo hrvatska industrija, dočim gospodarski krogi iz drugih delov države niso stali tako prijazno tej misli nasproti. To se je videlo tudi na lanski industrijski konferenci dne 23. avgusta na Bledu, toda polagoma je tudi drugod prišlo spoznanje o umestnosti take ureditve meznega vprašanja v naši državi in tudi industriji z juga so uvideli marsikatero prednost nove ureditve mezd, zlasti pa razsodiščne postopka. Reči moramo tudi, da je načrt Zveze industrijev v Ljubljani služil v marsičem za podlago zakonite ureditve mezd v naši državi.

Sedaj po skotaj treh mesecih veljave najmanjših mezd v naši banovini moramo ugotoviti, da ta določitev ni izvala v Sloveniji nobenih posebnih pretresljajev. Pretežna večina podjetij je itak že prej plačevala odgovarjajoče in višje meze in le neznatno je bilo število onih podjetij, kjer se je v znatni meri povečala višina mezd in to brez vsake borbe in motenj za medsebojne odnose med podjetji in delavci.

Dočim je vprašanje najmanjših mezd v Sloveniji v splošnem zadovoljivo urejeno, tega ne moremo trditi za mezdno ureditev v ostalih delih države. Ostale banovine so se v glavnem omejile na to, da so izdalečasne odredbe o določanju minimalnih mezd v smislu uredbe in izdanih ministrskih navodil. Te časne meze so pa brez izjeme najnižje, ki so po uredbi sploh možne in dopustne. Na ta način seveda ni bil dosežen namen izdane uredbe, da bi bile najnižje meze samo podlaga, na kateri bi se mezdni odnosi razvijali naprej. Uredba določa samo enotno mezo za vso državo, na podlagi katere pa v okviru zakonitih določil lahko določijo najnižje meze samo bani. Pri tej določitvi pa se morajo bani ozirati na stvarne razmere v dotični banovini, obenem pa

tudi na meze, ki se plačujejo v območjih sosednjih banovin, kakor to določajo ministrska navodila za izvrševanje uredbe o najmanjših mezdah itd., uveljavljena dne 16. aprila 1937. Danes so najmanjši meze najbolj podrobno po strokah urejene samo v naši banovini, zato pa obstoja veliko nesoglasje med najmanjšimi mezdami pri nas in najmanjšimi mezdami v drugih upravnih področjih države. To po našem mnenju ne odgovarja intencijam zakonodajalca, saj je bil vendar namen najmanjših mezd ravno v ne najmanjši meri tudi ta, da se višina po posameznih pokrajinah države več ali manj izenači ali pa vsaj medsebojno približa. To je važno vprašanje, ki ne zadeva samo delavstva, ampak tudi industrijo in vse gospodarske panoge, saj je približna enakost delovnih pogojev v proizvodnji izredno važna. Zaradi tega je potrebno, da tudi druge banovine preidejo od sedanjega časnega načina ureditve najmanjših mezd do nove ureditve, ki bo trajnejšega značaja in se ne bo omejevala samo na prepisovanje uredbe in izvršilnih navodil. Za to imajo dober vzgled v naši banovini, kjer je mezdno vprašanje urejeno najbolj točno in izčrpno za vse stroke na področju naše banovine.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Gorenca Alojzija, posestnika in neprotokoliranega trgovca, Ardor pri Sv. Duhu, p. Krško, narok za sklepanje o poravnavi bo 19. novembra, terjate je prijaviti do 5. novembra, dolžnik nudi 50% v treh šestmesečnih obrokih.

Izvoz oljnatih plodov in semen. Finančni minister je odredil, da se morejo izvažati oljnat plodovi in semena samo proti plačilu v devizah.

Domače gospodinjsko delo povzroča raskave roke!

Čiščenje in ribanje, pranje in ne nazadnje kuhinjska para pri pripravljanju jedil - to povzroča ob vsakem letnem času le prehitro raskave in razpokane roke. Kako lahko je temu od pomoči! Vsakokrat, ko ste roke umili in jih osušili, jih namažite nekoliko s Solea kremo in zdrgnite - in koža ostane mehka in voljna, se ne vname in postane odpornejša. Kar velja za roke, je pa še prav posebno primerno za obraz. Zato se umivajte z dišečim Solea milom, ki vsebuje aktivni lecitin; kolesterol v Solea kremi dobi s njim učinkovito dopolnitev. Celo telo dobi novo prožnost in svežost, koža postane rožnato-nadahnjena in trajno prekrvljena. Polet in prožnost - kako potrebna sta ravno pri utrudljivem gospodinskem delu!

Današnji sport v Ljubljani

NOGOMET:

Dopoldne ob 10. prvenstvena tekma na igrišču »Jadrana«

JADRAN : MARS

predtekma: Ljubljana (jun.) : Jadran (jun.)

Popoldne na igrišču »Hermesa«

Predtekma ob 13.30

Hermes rez. : Ljubljana rez.

Ob 15. prvenstvena tekma

HERMES : SVOBODA

Ob 14. na igrišču Reke

Reka jun : Mars jun.

Ob 15. na igrišču Reke

R E K A : B R A T S T V O (Jes.)

LAHKA ATLETIKA:

Danes ob 14. na Stadionu, Tyrševa cesta

Juniorsko lahkoatletsko prvenstvo dravske ban. za moštva

Današnji šport v Celju

Danes dopoldan ob pol 11 bo na igrišču pri Skalni kleti prijateljska nogometna tekma med celjskimi Atletiki in SK Hrasnikom.

Popoldne ob 3 bo na Glaziji prvenstvena nogometna tekma med SK Celjem in SK Olimpom. — Ker sta obe moštvi v močnih postavah, je pričakovati napete in zanimive igre. Na Olimpovo željo bo sodil zagrebški sodnik.

SK »Mars«. Jutri ob 20 zelo važna odborova seja na običajnem mestu. Prosimo, da se je vse in točno udeležite, ker so na dnevnem redu zelo važne točke.

Poskusi z bombažem v Vojvodini

Se pred nekaj leti je bila produkcija maka in opija važen kulturni predmet Južne Srbije. Zadnja leta pa so se pojavile pri vnovčevanju vedno večje težave, zato je Južna Srbija prehajala vedno bolj na kulturo bombaža. Dosedanja prizadevanja so imela svoj uspeh. Leta 1936 je bilo kultiviranih v Južni Srbiji z bombažem 1800 ha. Letos pa že 3500 ha. Dosedanji pridelok je bil 1932 3919 m. stot., 1934 25.000 m. stot., t. j. 700 kg surovega bombaža ali 200 kg čistega bombaža na ha. Produkcija očiščenega bombaža je letos ocenjena na 8000 met. stotov. Dosedanji najvišji donos je bil 9000 met. stotov.

Letos pa so začeli delati poizkuse z bombažem tudi v Vojvodini, in sicer v bližini krajev Vršac, Kikinda in Novi Bečej. Poročajo pa tudi o poizkusnih kulturah v Dalmaciji in Crni gori. Po dosedanjem stanju bombaža v teh krajih sodeč bo kultura uspela. Letos so bile cene ugodne za bombaž: znašale so 5 din za surov bombaž in 15—18 din za očiščen bombaž. Seveda pa je potreba v naši državi znatna, saj krije domača produkcija komaj 5—6% vse potrebe naših bombažnih predilnic.

Smučko telovadbo prireja Slov. planinsko društvo tudi letos enako kot prejšnja leta pod strokovnim vodstvom, vsak četrtek od pol 20 do pol 21 v telovadnici II. drž. realne gimnazije na Poljanski cesti. Vhod iz Ciril-Methodove ulice. Smučka telovadba je namenjena vsem onim, ki se žele razgibati, preden začne smučati po snežnih poljanah. Za vsakega smučarja je važno, da se nauči potrebnih gibov ter pred pričetkom sezone izvršba mišičevje za smučke izlete. Organizem se mora pripraviti na zimsko sezono, ker se sicer zlasti začelniki prehitro zmudijo ter veled prekomernih telesnih naporov izgubijo veselje do smučanja. Smoter smučke telovadbe je, da polagoma privadi telo za razne gibe smučanja ter da napravi telo prožno ter končno, da nauči smučarja temeljnih gibov, ki so potrebni pri smučanju, zlasti v pogledu ravnotežja, prenašanja teže itd. Prijave še sprejema pisarna SPD v Ljubljani, Aleksandrova cesta 4-I.

Narodna banka o kreditnih razmerah. Ta teden bo seja upravnega odbora Narodne banke, na kateri bodo razpravljali o vprašanju sanacije našega kreditnega gospodarstva. Pričakovati je, da bo na tej seji prišlo do konkretnih sklepov v tej zadevi.

Kaj bo s kablom Belgrad—Maribor—državna meja? Agencija »Jugoslovanski kurir« poroča, da je nemška tvrdka Siemens-Halske potegnula nazaj svojo kavejco, katero je pred mesecem dni položila za nabavo kabla Belgrad—Maribor—drž. meja, v znesku 12 milij. din. Tako kaže, da do te tako važne naprave še ne bomo prišli kmalu in bo država letno izgubila na milijone dinarjev, ker gospodarski svet ne more dobiti telefonskih zvez in ker se inozemstvo izogiba naše države.

Borza

Dne 23. oktobra 1937.

Denar

Ta teden je znašal devizni promet na ljubljanski borzi 7762 milij. din v primeri z 11.890, 7.381, 8.495 in 10.026 milij. din.

Valutni tečaj naših železnic. Od 15. oktobra veljajo na naših državnih železnicah naslednji službeni tečaj: holandski goldinar 24.10, nemška marka 17.60, švicarski frank 10.10, zlati frank 14.50, madžarski pengő 12.90, avstrijski šiling 8.95, poljski zlot 8.30, italijanska lira 2.35, francoski frank 1.55, češka krona 1.55, belgijski frank 1.50, bolgarski lev 0.52, romunski lej 0.35, grška dragma 0.43 din.

Curih Belgrad 10, Pariz 14.705, London 21.495, Newyork 434.125, Bruselj 73.20, Milan 22.85, Amsterdam 240.05, Berlin 174.40, Dunaj 80.30 (81.80), Stockholm 110.85, Oslo 108.05, Kopenhagen 95.075, Praga 15.20, Varšava 82.10, Budimpešta 86.25, Ate-ne 3.95, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.25, Helsingfors 9.505, Buenos Aires 129.25.

Živina

Mariborski sejem 22. oktobra Na svinjski sejem je bilo pripeljanih 363 svinj. Cene so bile: mladi prašiči 5—6 tednov stari kom. 70—100, 7 do 9 tednov stari 85—105, 3—4 mesece stari 130—170, 5—7 mesecev stari 210—340, 8—10 mesecev stari 350—440, 1 leto stari 620—780; 1 kg žive teže 6—7.50, 1 kg mrtve teže 9—11 din. Prodanih je bilo 166 svinj.

POPOLNA RAZPRODAJA

manufakturnega blaga

pod nabavnimi cenami

radi opustitve trgovine

ANTON SCHUSTER

LJUBLJANA, MESTNI TRG 25

Z raketo na luno

Zanimivi in dragi poskusi ameriškega profesorja

Znanstveniki se že dolgo ukvarjajo z načrti, da bi napravili tako pripravo, s katero bi bilo mogoče poleteti na luno. Že dolga desetletja sanjajo o tem tudi pisatelji fantastičnih romanov, vendar se doslej ni posrečilo, da bi bil kdo iz našel pripravo, ki bi bila vsaj malo sposobna za kaj takega.

Sedaj poročajo, da se v puščavskem ozemlju Nove Meksike v Ameriki mudi ameriški profesor Goddard, kateri tamkaj dela velikanske poskuse z raketami. Denar za te drage poskuse pa mu je preskrbel znani ameriški letalec polkovnik Lindbergh. Profesor Goddard je dognal, da je navadna raketa, kakršno mečemo v zrak kot umetni ogenj kaj malo gospodarska naprava med gonilnimi motorji, ker porabi le 2 odstotka energije, katero ima v sebi. Profesor Goddard pa je sedaj prišel že tako daleč, da je sestavil take rakete, katere porabijo kar 60 odstotkov energije, ki jo imajo v sebi. Ob enem je profesor dognal, da njegove rakete lahko letajo tudi v brezračnem prostoru, kar bi bilo seveda silno važno, ko bi kdaj kdo res hotel leteti na luno. To je dognal tako, da je napravil velik prostor, iz katerega je izsesal ves zrak ter ga tako dobro zadela, da nov zrak ni mogel vanj. V tem prostoru je imel pripravljeno raketo, katero je potem mehanično sprožil. In je videl, da raketa leti kakor bi bila zunaj.

Njegovi poskusi pa so tudi ugotovili, da je smodnik kaj slabo razstrelivo in gonilno sredstvo za pogon take rakete, ker se ne izrabi vsa gonilna energija smodnika. Zato je začel porabljati tekoče gonilno sredstvo, in sicer se je izkazalo, da je najboljši bencin, če je mešan s tekočim kisikom. Če bi gorečemu bencinu dovaljal le zrak, bi ga ne bilo dovolj, da bi bencin dovolj naglo zgorel. Zato je s posebno pripravo začel dovajati gorečemu bencinu kisik, kar je povzročilo, da je bencin silno hitro zgorel ter je bila tako povečana izraba energije.

Veliko težavo je imel, ko je izbiral tvarino, iz katere naj bi bila raketa sestavljena. Pokazalo se je namreč, da celo trde kovine zaradi silne vročine pri izgorovanju močno trpe. Nazadnje se mu je posrečilo dobiti posebno močno jeklo, katero prenaša najhujšo vročino brez posebne škode. Ko je vse to dognal, se je lotil izdelave raket iz takega primernege jekla. Pri prvih poskusih je porabljal samo majhne rakete, kakršne ob slovesnostih švigajo v zrak. Dandanes pa porablja za svoje namene že rakete, katere so po 5 metrov dolge ter 70 kg težke. Da jih more sprožiti v določeno smer, zato je napravil velik jeklen oder, kateri kakor nekak tir vodi odlet rakete. Ta oder je kakih 50 metrov visok.

Njegove rakete so doslej mogle prileteti največ 2 kilometra visoko. Letele so s povprečno hitrostjo 250 kilometrov na uro. Pri takem letu zgori gonilna mešanica bencina in kisika v kakih 30 sekundah. Ko gonilna snov v raketi zgori, se raketa še nekaj časa dviga, in sicer 15 sekund. Višje pa doslej njegove rakete niso mogle, ker je bila snov, katero so morale kot gonilno silo nositi seboj, prevelika in jih je vlekla nazaj. Zato se je profesor močno zanimal, kako bi mogel raketo poslati tako visoko, da bi je zemlja ne privlačila več. In je izračunal takole: da bi mogla prileteti raketa tako visoko, da bi bila prosta zemeljske privlačnosti ter da bi potem lahko letela po vsemirju, bi morala imeti seboj za vsako kilo svoje teže najmanj 40 kg najboljše snovi. Iz tega je razvidno, da bo to vprašanje kaj težko rešiti. Zato je začel misliti na drugo rešitev, ki bi bila taka:

Potrebno bi bilo izdelati tako raketo, ki bi bila sestavljena iz mnogo raket. Najprej bi se sprožila največja raketa. Ko bi njena sila obnemogla, bi se sprožila druga največja. Tako do konca, dokler ne bi ostala najmanjša, katero bi potem pognala pravo raketo skozi vsemirje. Toda profesor Goddard je izračunal, da bi početna teža vseh nagromadenih raket morala znašati celih

300 kg, da bi lahko nesle na luno pol kile težko raketo.

Ceprav so rakete, katere sedaj spušča profesor v zrak, precej težke, vendar jih veter večkrat vrže iz nameravane smeri. Zato jim je dal nekako vretenčasto napravo, ki popravlja smer. To je potrebno zaradi tega, da se rakete spuste na tla blizu njega. Saj jih mora preiskati ter pregledati razne aparate, ki so vdelani v raketah. Sicer pa misli, da bi se raketa dala združiti z letalom. Nekaj časa bi letalo neslo raketo do najvišjih višin. Ko letalo ne bi več moglo naprej, bi se začele prožiti rakete in poganjati letalo skozi vsemirje. Toda to so vse še sami miselni načrti. Kdo ve, kdaj bo kaj takega mogoče, ako bo sploh kdaj!

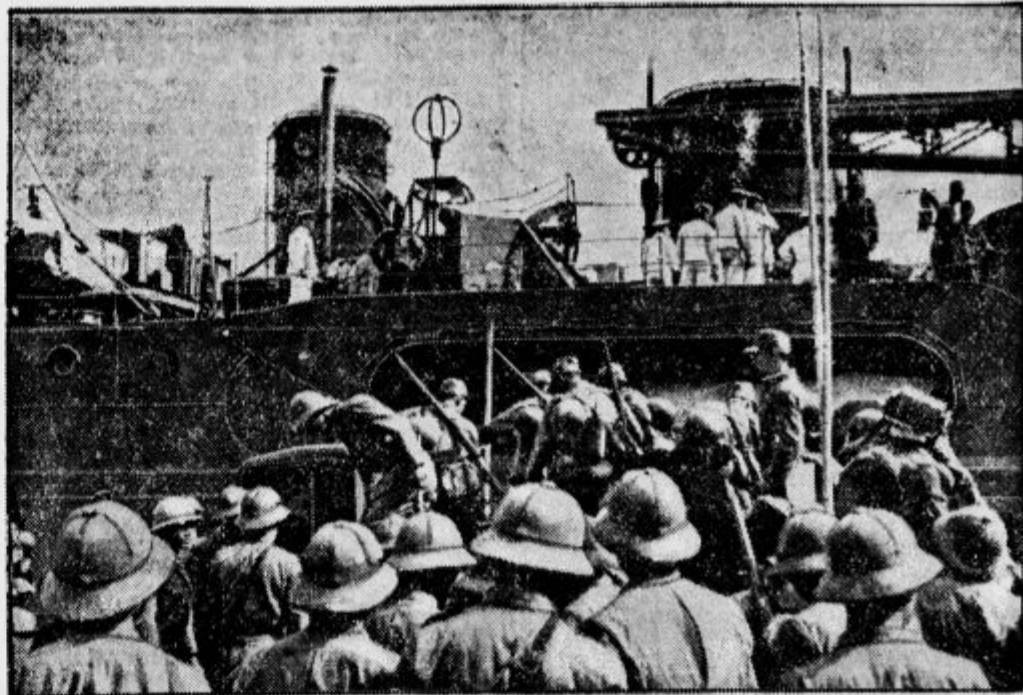
Na Angleškem so začeli na plinske maske navajati celo majhne otroke.

Kaj človek doživi, ko išče potopljene zaklade

100 metrov pod morjem

Ze celih 20 let se ljudje trudijo, da bi dvignili zaklade, katere je vozila seboj ladja »Lusitania«, katero so Nemci med svetovno vojsko potopili ob irski obali. Za tako delo je treba pogumnih ljudi, ki pa morajo svojo stvar tudi znati, saj ladja leži 312 čevljev pod morsko gladino. Ker en angleški čevlji meri 305 milimetrov, znaša ta globočina v metrih 95 metrov in nekaj čez.

Sedaj se za to nalogo pripravlja ameriški potapljaec kapitan John Craig, ki je v ta namen iznesel posebno opremo za potapljalce. Po posebni cevi pa si bo za dihanje dal dovajati od zgoraj nekako mešanico kisika in helija. S pomočjo teh dveh upa tam spodaj vzdržati toliko časa, da bo mogel vplivati v zakladnice potopljene ladje ter iz njih dvigniti milijone. Casnikarjem je pripovedoval, kako silno lepo je spodaj na morskem dnu. Človek kar pozabi na svet. To razpoloženje pa menda povzroča čezmerno vdihavanje kisika, ki človeka kar nekako opijani. Sele ko je človek zopet na vrhu in na zraku, takrat se šele spomni, da spodaj ni sama lepota, marveč tudi boj.

Japonske vojake izkrcavajo iz križarke »Sendai«, ki jih je pripeljala iz domovine, v železniške vagonce.

Razstava rimljanstva v Rima:

Moč in sila starega Rima

V Rimu obhajajo od 23. sept. 1937 do 23. sept. 1938 drugo tisočletnico rojstva cesarja Avgusta. V ta namen so v Rimu odkrili posebno veličastno poslopje v slogu rimske dobe pred 2000 leti in na pobudo italijanske vlade so v Rimu odprli tudi posebno razstavo.

Italijanska vlada hoče, da bo razstava rimljanstva iz dobe cesarja Avgusta obenem tudi najvažnejša proslava, kar jih je sedanja Italija sploh uprizorila. Središče razstave je cesar Avgust, čigar nadnaravni kip stoji tu in kjer so razstavljena njegova zgodovinska dela in ves način življenja, ki je zaradi njega postal ta močniti rimski vladar osebnost, čigar ime še dandanašnji s spoštovanjem izgovarja ves kulturni svet. Osebnost cesarja Avgusta je osrednja točka

zvezi vse pretekle, razburkane dobe rimljanstva in vse delo za civilizacijo in mir.

Prvikrat je na tej rimski razstavi zbrano vse orjaško delo bivšega rimstva. Vprav za 2000-letnico takega velikega moča, kakršen je bil cesar Avgust, je taka razstava umestna in ga tudi ničesar ne bi moglo bolj počastiti ter pokazati svetu v vsej njegovi veličini. Na razstavi rimljanstva Avgustove dobe so ponazorjene vse razvojne dobe rimske moči od onega zlatega miru ob času cesarja Avgusta, ki je bil nekakšna podzavestna priprava za prihod kralja vsega miru — za rojstvo Kristusovo. Obenem je na razstavi videti vso hudo borbo bivšega Rima proti barskemu svetu, nastop in razvoj katoliške Cerkve v prvih stoletjih, vztrajnost rimske zamisli tja čez srednji vek in v dobi renesanse in dalje do rimskega življa v fašizmu teh dni.

Razstava kaže silo orožja davnih Rimljanov, ki so si podjarmili skoraj ves tedanji znani svet — od Britanije notri v Azijo in do Germanije in tja do Nila in obrežja severne Afrike. Razstava nudi tudi upogled na javna dela — od oceana do pušave, vse mreže cest (še zdaj imamo ostanke rimskih cest izza 2000 let), velike javne in zasebne stavbe. Prikazana je tudi vojna in trgovska mornarica, poljedelstvo, industrija, socialno skrbstvo, zdravništvo, šolstvo, knjižnice: sploh vse, karkoli ima pomen za civilizacijo in kulturo iz davne dobe pred 2000 leti in kar je bilo v najsilnejšem razvoju vprav v dobi vladanja cesarja Avgusta.

Vsa snov za obširno razstavo je razporejena v prostorih »Razstavne palače« v ulici Nazionale v Rimu. Palača je prikladno urejena in razširjena in dvoranje so tako vezane po svoji vsebini, da najdeš kaj nadaljevanje listega, kar si vprav videl. Razstavljene predmete so dobili iz raznih strani sveta. Težavno je bilo pošiljati spomenike, reliefe, napisne table in kipe iz najoddaljenejših krajev sveta, pač od povsod, kjer so stari Rimljani zapustili vidni spomin za seboj. S tem pa je ustvarjena enotna podoba razstave in vse Avgustove dobe. Upravništvo razstave je v ta namen pokupilo več ko 3000 posnetkov, skoraj 200 kipov in reliefov, velikansko število podob, načrtov, slikarij in mozaikov.

Ves ta material je po časovnih dobah razporejen krog znamenitih oseb davnega Rima — od bajeslovnega začetka Rima do Avgusta, od prvih vladarjev do Justinijana. Poganski junaki se družijo z junaki krščanske dobe, s slavnimi mučniki, ki so izkrcavali v mučeniški smrti za Kristusovo vero.

Zgodovinsko poučno je ogledovati si na razstavi posamezne oddelke, ki nazorno govorijo o postanku Rima, razvoju države do konca punskih vojn, o razširjenju Rima ob času državljanskih bojev, o zavojevanju zapada, o zmagoslavni republikanski dobi, o cesarju Avgustu in njegovem delu, o njegovi družini, njegovih stavbarskih tvorbah, o pesnikih in pisateljih Avgustovega časa, o rimskem zmagoslavju, o nastopu krščanstva in o vsem razvoju rimske države sploh glede na javno življenje v Rimu samem, o vaseh in provincah tujine, o sodstvu, vojski, mornarici, verstvu, mladinskem razvoju ter skrbi za družabnost in red.

Kajpada je zraven namen te velikanske razstave tudi vzbuditi v Italijanih smisel za obnovo nekdanje rimske moči...

vodne cevi, katera je bila tudi v nevarnosti. Nazadnje se je zver le naveličala in odšla. Tri sekunde pozneje sem bil že zgoraj v čolnu pri Andrewu. Koliko časa sem bil ujet v duplini? Meni se je zdela cela večnost Andrew pa je pogetlil uro in povedal, da je vse skupaj trajalo le 11 minut.

Nemiri v Sveti deželi

Veliki mufti v Jeruzalemu, veliki sovražnik Anglije in Judov. Ta mož je verski poglavar skoraj enega milijona mohamedancev ter je odločen organizator arabskega odpora zoper Angleže. Ko ga je angleška policija hotela prijeti, ji je ušel v Omarjevo mošejo, kamor policija ni smela za njim. Tukaj je bival nekaj časa in od tu vodil odpor svojih arabskih rojakov. Naenkrat pa je sredi noči izginil in ušel. Po poti pa je imel smolo, da so ga zajeli francoski obrežni cariniki, ki so stražili sirijsko obal pred tihotapci. Sedaj ga imajo Francozi v Bejrutu.

Angleška palestinska policija zaslišuje in preiskuje sumljive Arabce.

Najmanjše letalo na svetu

Najmanjše letalo na svetu so vsekakor naredili v Ameriki. To letalo goni motor, ki ima 90 konjskih sil. Letalo doseže hitrost 400 kilometrov na uro. Ali pa je to letalec v resnici tudi varno, tega pa poročila ne povedo.

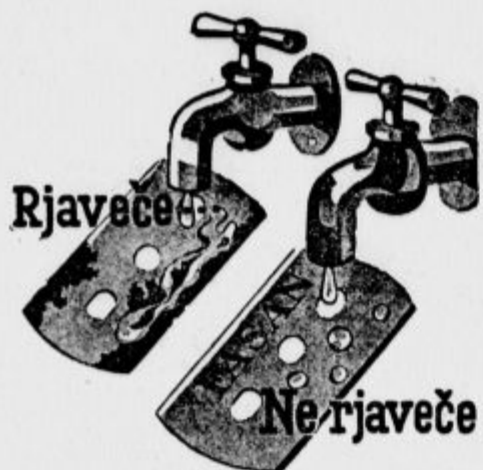

Cene FASAN britvicam sedaj znatno znižane!

Dobi se v boljših trgovinah
Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
F. Tomazič, Maribor

Najcenejši nakup flanelov, barhentov, koev, odev in platna pri

M. Gajšku, Maribor
Glavni trg 8 - most.

Avč. Mencej

pasarska delavnica

Ljubljana, Medvedova c. 10

naznanja cenjenemu občinstvu ter č. duhovščini, da izvršuje poslovanje z istimi močmi še nadalje in se še v naprej priporoča.

očičeno, poltjano pr najnižji cenici. - Zahtevajte cenici **Adolf Wolfenstein - Conopija** Dunavska banovina

Cunje

krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke (ovčjo volno, govejo dlako (aravco) — kupi vsake množino

ARBEITER - MARIBOR
Dravska 18

VINA

dolenjska, štajerska in sploh vseh vrst kupite pri **Centralni vinarni v Ljubljani.**
TELEFON STEV. 25-73

Brzojavni glasnik, glasnik pro-
stovoljnega in javnega in
nad poslovno osebnost in
Citi podatki, ki pri Ljubljani
20 letno izdajamo. Cenik brezplačno

ZOLČNI KAMENKI

Poznani SALVAT-čaj zoper žolčne kamne in bolezni žolčnega mehurja se dobiva pri glavnem zastopniku **lekarni pri Sv. Ivanu, Zagreb, Kaptol 17.** Prospekte o zdravljenju pošljemo zastopnik. Ogl. reg. S. br. 27670

+ Sporočamo, da nas je zapustila za vedno naša nad vse ljubljena soproga, mama, teta in svakinja, gospa **Matilda Dovžan roj. Runtarič**

poštna uradnica v pokoji dne 23. t. m. po dolgi bolezni, previdena s tolažili sv. vere. Na zadnji poti jo spremimo v ponedeljek, dne 25. t. m. ob 4 popoldne izpred mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu. **Ljubljana, dne 23. oktobra 1937.** Zalujoči **Ivan, soproga; Janko, cand. jur., sin — in ostalo sorodstvo.**

Zahvala

Ob izgubi našega dragega strica, g. **Vinkota Drča** posestnika v Trnavi

izrekamo vsem, ki so v tako častnem številu spremili pokojnika na zadnji poti. Posebna zahvala čestitemu gosp. župniku za lepe besede pri odprtem grobu, nadalje šolskemu vodstvu, občinskemu odboru, okraj. šolskemu svetu, gasileki četi in pevskemu zboru. **Gomilsko, dne 21. oktobra 1937.** **Marija Drča, vdova; Ivan Virant, nečak, Marija Virant, soproga.**

ZAHVALA.

Vsem, ki so našega nepozabnega **JOŽKA JERŠINA**

spremili na njegovi zadnji poti, izrekamo najiskrenejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo gg. zastopnikom Učiteljske tiskarne in knjigarne, uradništvu tovarne »Saturnus«, vsem njegovim pevskim tovarišem za lepo petje, ki ga je pokojnik v življenju tako ljubil, kakor tudi vsem darovalcem lepih vencev in cvetja. — **Prisrčna hvala!** Maša zadušnica se bo darovala v trnovski župni cerkvi dne 25. oktobra ob 6 zjutraj. **Ljubljana, dne 24. oktobra 1937.** Zalujoča žena **Erna** in ostalo sorodstvo.

Zahvala

Ob priliki težke izgube, ki nas je zadela s smrtjo naše ljubljene soproge in mamice, gospe

Amalije Šimenc

izrekamo tem potom, preč. duhovčini, vsem ljubim sorodnikom in znancem prisrčno zahvalo. Posebno se zahvaljujemo za darovano cvetje in vsem onim, ki so pokojnico spremili k večnemu počitku. **Ljubljana, dne 24. oktobra 1937.** Zalujoči ostali.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi našega preljubega, dobrega soproga, očeta, starega očeta, strica, tasta in svaka, gospoda

IVANA KOŠIRJA

trgovca, posestnika in predsednika Okrajne hranilnice

se najprisrčneje zahvaljujemo vsem dragim sorodnikom in neštetim prijateljem od blizu in daleč, ki so nam stali ob strani v teh težkih dneh. Iskreno se zahvaljujemo za podelitev zadnje verske tolažbe mestnemu kaplanu č. g. Vovku za blažilo lajšanje težkih telesnih bolečin ban. zdravniku dr. Ivanu Hubadu, cenj. odboru Okrajne hranilnice in Vodovodnega društva, zlasti pa vsem dragim sorodnikom in prijateljem za številne prekrasne vence in šopke, č. duhovščini in č. oo. kapucinom za zadnje spremstvo, godbi »Ljubnik« za gniljive žalostinke, deputaciji gasilcev ter gg. županom, zlasti pa ljubljanskemu županu g. dr. J. Adlešiču za njihovo častno spremstvo na njegovi zadnji poti. Nadalje prisrčna naša zahvala Vam vsem, ki ste nam lajšali našo bolelost s tolikimi izrazi sožalja in sočutja, ki smo ga v teh urah tako potrebovali. Končno se iz vsega erca tudi zahvaljujemo vsem tistim, ki ste ga kropili in ki ste ga spremili tako zelo številno k večnemu počitku. Ponovno prav vsem in vsakemu posebej za vse dobro, kar ste izkazali njemu ali nam v teh dneh, naša najtoplejša in najprisrčnejša zahvala.

Škofja Loka, dne 23. oktobra 1937.

Globoko zalujoče rodbine **Košir, dr. Gorjanc, dr. Gantar**

Moške nogavice in trpežne ženske nogavice se dobe že v vseh boljših trgovinah z varstveno znamko **„Fako - nepoderljivo“** in sicer po fiksno določeni tovarniški ceni. Zahtevajte to znamko, ker jamči za kvaliteto.

Mesarji, gostilničarji, restavraterji in slaščičarji!

Pred nakupom hladilnih strojev se obrnite na tvrdko **BEKA d. z. o. z.**, ki ima glavno zastopstvo prvovrstnih hladilnih strojev vseh vrst in velikosti do 15.000 kalorij tvrdke Maschinenfabrik Sürth, Abteilung Klein-kältemaschinen, Sürth, za vso kraljevino Jugosla-vijo. - Razpolagamo z lastno monterko organizacijo in z velikim skladiščem rezervnih delov. Nakup hladilnih strojev znamke **LINDE** za mesarske, gostilničarske, restavraterske, slaščičarske in druge potrebe pri nas ni riziko. Vsako popravilo se izvrši takoj po telefoničnem ali brzojavnem obvestilu. Zato je v Vašem interesu, da kupujete samo **LINDE** hladilne stroje pri tvrdki

BEKA d. z. o. z.
Ljubljana, Gosposvetska 1-3.

»SLOVENEK«, podružnica: Miklošičeva cesta št. 5

HERSAN ČAJ

DELUJE dobro pri obolenju želodca, jeter in ledvic.
OLAJSUJE Pomaga pri arteriosklerozi in hemoroidih.
UBLAŽUJE muke in bolečine pri revmatizmu in protinu.
ODSTRANJUJE bolečine pri mesečnem perilu in meni.
motnje debelenja ter napravi vitke.

Reg. S. br. 193830/933.

Doblva se v vseh lekarnah

UMRL NAM JE EDINI SIN

ZVONKO AVSENEK

UCENEC LJUDSKE SOLE

POGREB BO V PONEDELJEK, DNE 25. OKTOBRA OB POL TREH POPOLDNE IZPRED HIŠE BLEIWEISOVA CESTA ŠT. 27 NA POKOPALIŠČE K SV. KRIZU. SV. MAŠA ZADUŠNICA SE BO BRALA V TOREK, DNE 26. OKTOBRA OB SEDMIH ZJUTRAJ V FARNI CERKVI MARIJINEGA OZNAJENJA V LJUBLJANI.

PRIPOROČAMO GA V MOLITEV IN PROSIMO TIHEGA SOŽALJA.

LJUBLJANA, DNE 23. OKTOBRA 1937

STARŠI IN SORODSTVO